

QVADERNS D'ESTVDI

ANY I NÚM. I

OCTUBRE 1915

Aquests QVADERNS, que prenen son nom de l'invitació que fan a l'*estudi*, aspiren també a impulsar, tant com puguin, una obra de *renovellament*. Arxius de documents, índices de recerques i, si algún cop arriben a tal fortuna, indicadors de troballes i solucions, ells procuraran, a la vegada, d'esdevenir eina eficaç, adequat instrument, dins una decidida acció de reforma.

Ha semblat que la part millor, més sana, més viva, dels medis que actúen o es formen dins els nostres establiments docents, — els de Catalunya i els de les regions unides a ella per la comunitat lingüística, i per la participació en un mateix ideal patriòtic — ha semblat que entre mestres, estudiants, professors, un anhel doble venia singularment intensificant-se en els últims anys. Anhel d'*informació*, per una banda, tendint a ampliar els efectes de les institucions

formadores, o a prolongar-los, o a suplir-los!... Anhel, per altra banda, de *millora*, ja transcendint a l'esfera de la conducta i procurant en la de tots, en mestres com en deixebles, en governants com en governats, en homes d'acció com en homes d'estudi, en adoctrinadors ideals com en professionals pràctics, una creixença i avenç en les virtuts d'aplicació, de coherència, de capacitat per al mètode i la disciplina, en l'esperit de continuïtat, en l'esperit d'organització, en la possibilitat d'acció col·lectiva, en l'íntima serietat, en l'honestitat científica, en el patriotisme ardent — en la mateixa voluntat de millora — que, per ella sola, ja constitueix una millora també...

Si per l'augment d'aquelles llums d'informació els QVADERNS D'ESTVDI encenen avui una petita flama, en l'obra de renovellament moral, voldrien que la flama, es tornés fogar. I, perquè en ambdúes obres necessiten de tots, ells a tots criden. Com a una llar amiga, però també com a una empresa comuna, són cridats aquí els nostres obrers de l'educació, els grans i els petits. Tots hi trobaràn acull i escalf; tots hi trobaràn exigència i quefer. Que aquell que no pugui portar al foc encès un mestre tronc, hi porti un tió gras. Que aquell que no pugui portar-hi un tió gras, hi porti un branquilló humil. I aquell mateix que amb les mans nues s'hi acostava, que no es faci enrera: hi porti,— que prou i molt es necessita —, el buf que li haleni en la farga generosa del pit.

LA SIMULACIÓ

Hi ha un mètode tradicional en l'aprenentatge de les llengües. Com qualsevol altre mètode pedagògic, aquest implícitament es fonamenta en una psicologia, en una filosofia. En el cas present són la psicologia i la filosofia de l'intel·lectualisme. Es tracta d'arribar a la possessió de conceptes, els més amples possibles. L'instrument llavors consisteix en l'estudi i repàs d'un còs doctrinal, suficientment sistemàtic, expressament preceptiu. L'anomenem Gramàtica. Dicta el mestre o narra el llibre, a cada lliçó, unes quantes regles d'aquest codi, una de les parts d'aquest conjunt, una de les zones orgàniques d'aquest còs, — un capítol de la gramàtica. Al capítol un dia dictat, se'n van poc a poc afegint d'altres i altres. Prova el deixeble de retenir-los a la memòria. Quan aquesta ja és rica d'alguns, ell comença d'encarar-se amb la realitat, frase a traduir, pensament a retre en la llengua nova. I tracta de reduir els immediats problemes que el cas suscita a les regles, més o menys amples, més o menys terminants, que aquella preceptiva li dictava, — és a dir, d'esvaïr lo concret de la nova donada empírica en la generalitat del concepte adquirit.

L'artifici d'aquest mètode, la seva dificultat, la seva lentitut, la seva ineficàcia relativa — absoluta i tot, si ell algun cop hagués estat aplicat rigorosament segons els seus principis propis — foren de pensar, però, en un moment donat, en la conveniència de substituir-lo. Era en temps d'ideologia romàntica i, recollint doctrina d'alguns precursors, ja matiners, en la matèria, es va demanar: «Per què, fugint del xorc artifici, no ens aniríem de dret a la naturalesa? Per què no provaríem de substituir per aquesta, aquell? Quin és el procés natural en l'aprenentatge de les llengües? Es el que segueix, i molt sovint amb rapidesa sorprenedora, aquell que es troba en terra estrangera i li convé de no

trigar a donar-se a entendre en l'idioma del país. Es el mètode empíric, el mètode de l'inducció. El cas particular és experimentat com a tal, i com a tal retingut, sense reducció a regla previa. La pràctica multiplica els casos anàlegs, i la ment que aquesta multiplicitat experimenta, percebeix sense dificultat l'analogia de les solucions. Oint parlar un idioma, avesant-se als noms que les coses prenen en ell, provant directament de parlar-lo, s'arriba a la seva possessió. Prou, doncs, de gramàtica : que la pràctica la substitueixi. Prou, doncs, d'artifici : que la natura prengui son lloc.» Observem, no obstant, de passada, com els postulats de l'intel·lectualisme, propis del mètode tradicional, continuen sent els del nou mètode. L'esperit és pres en ell com un dipòsit — com un dipòsit i no com una font — i s'espera de l'acumulació, de la suma de donades empíriques, la formació inconscient de la regla general, és a dir, del concepte que surti a rebre el problema nou, en entrar aquest dins el camp de la consciència. A un herbartià no li caldrà variar una coma de la seva psicologia per explicar el mètode tradicional en l'aprenentatge de les llengües o per explicar el mètode nou.

Ve, doncs, que aquest es posa a la pràctica. Som a la petita cambra d'una Escola de llengües. Hi ha una taula : a l'una banda el deixeble, a l'altra el professor; damunt ella un llibre i un llapis. Diu el professor, pronunciant amb èmfasi les paraules : Das ist ein Buch. — Das ist ein Bleistift... El deixeble ha sentit en un instant els noms de dos objectes; i com es repetien dos cops un demostratiu i el verb cabdal. Aquelles paraules li són dites dos cops més, deu, vint. Són canviades de fórmula, llegides amb altres, deslligades. S'experimenta de seguida l'adquisició : Was ist das? — Ein Buch. — Was ist das? — Ein Bleistift... I ell surt d'allí amb la joia d'un opulent botí d'aprenentatge i amb l'esperança d'un bon resultat rapidíssimament assolit. — Es només al cap de la primera mesada d'aquesta prova quan ve el desengany. Es només quan les nominacions d'objectes s'han acumulat per cents de mils de vegades i les repeticions han esdevingut mecàni-

ques i òrfanes de tensió, i ha sobrevingut l'enuig, que es comprèn la dificultat formidable de l'avençar, un cop s'ha deixat enrera les gratíssimes primeres etapes del camí. Es només si es reflexiona sobre les lleis i els límits mateixos d'aquest mètode, que es comprèn com el càstic d'esterilitat en puniria l'intent si aquest es volia desenrotllar en rigor de principis, ni més ni menys que s'esdevindria amb el mètode gramatical... Però el bon sentit vetlla. Ningú no somnia en aplicar cap dels dos mètodes amb rigor exclusiu. Qui dicta regla de gramàtica, pluralisa, com aquell que no fa res, els exemples, per tal d'omplir una mica amb la viva solidesa de lo empíric, la buidor de lo conceptual. Aquell altre, en canvi, que es vana d'ensenyar per mitjà de l'exercici pràctic, insinua, però, subrepticiament, entre tema i tema, entre llista i llista de mots, alguna bella reglona de gramàtica, per tal d'abreviar, amb un cop enèrgic en les dreceres de lo conceptual, l'interminable camí de lo empíric. I així s'esdevé que tan mateix, els idiomes sien apresos.

I aquí es presenta a l'investigador la qüestió teòrica. Com se fa que allí on el procés de natura obté un admirable resultat, hagi de fracassar supinament el procés pedagògic que n'imita la marxa? Per què, si el que es troba en terra estrangera, aprèn de pressa i còmodament només que sentint i assajant-se a parlar, no obté això mateix el que en son país i sotmès als exercicis d'una Escola de llengües, s'aplica també a sentir, s'aplica a provar? Ah! és que aquella imitació del procés natural ha oblidat tot just l'element essencial en aquest! És que en imitar la naturalesa hem oblidat que precisament lo que feia aquesta fecunda és l'absència d'imitació, en aquella, l'absència de ficció, l'absència de simulació. Per aquell que es troba en terra estrangera, cada problema de llenguatge que se li proposa és un problema real, a la qual solució correspon en ell un interès real. Per aquell altre que fa l'aprenentatge sota un mestre, el «cas pràctic» que aquest li presenta és un problema fingit, al qual no correspon sinó l'interès remot—i que únicament una gran força de voluntat pot fer pre-

sent—d'arribar un dia a conèixer el llenguatge. Saber o no saber el nom del peix, en alemany, representa per al viatger, en el restaurant de Bremen, menjar-ne o no menjar-ne. Per una paraula ben dita guanyarà el somriure d'una minyona, per una paraula mal dita perdrà l'últim tren. Què cosa guanyarà, què perdrà de moment, ara, l'alumne del que professa segons mètode «intuitiu», si ara,—aquest cop—quan li mostren la lla-
pidera, en lloc de pronunciar la paraula Bleistift, pronuncia la paraula pencil?

Esperit és creació, cal no perdre-ho mai de vista. No arxiu de percepcions, no dipòsit de nocions, sinó autònoma font d'idees. No εργον,—aplicant aquí la sentència de Humboldt sobre el llenguatge—sinó ενεργεια: no fixe resultat, sinó movent energia. Esperit és creació, i ja en podeu furnir-li d'aliment, i dins ell acumular tantes percepcions, tantes nocions com volgueu, que si ell no es troba en actitud d'interès, en activitat projectora, en necessitat de produir, tota la feina resultarà inútil. I si aquesta necessitat, aquesta activitat, aquesta actitud no existeixen, res al món, cap fórmula ni mètode no les sabria imitar...—Però això que cal no perdre de vista, és justament allò que perden de vista els postulats de l'intel·lectualisme estret. Un psicòleg more mecanico, un usual seguidor de Herbart, no descobrint des del punt de vista de l'aprenentatge de l'idioma, entre la situació del que es troba en terra estrangera i la del que assisteix als cursos d'una escola «pràctica», sinó una diferencia quantitativa, haurà de sorprendre's en comparar els resultats respectius d'aquestes dues situacions. Però al que ha observat sense prejudicis la mena autònoma de l'energia espiritual, lo que el sorprendria justament, fóra que aquells resultats poguessin ni tan sols acomparar-se.

Quina fórmula, quin mètode, doncs, quan l'escolasticisme gramàtic és rebutjat, quan s'ha descobert el vici d'origen d'un empirisme miop? Fórmula, cap; mètode, tots. Principis per a l'activitat docent, dos principis. L'un, entrar en la natura. Però entrar en ella, no escarnir-la. Entrar en la natura, en el jòc de son

procés autèntic d'interès, quan no es pugui amb l'estada en terra estrangera, amb la pràctica fecundíssima de les traduccions; que en elles sí, que l'interès és real; en elles sí, que l'esperit, — per necessitat present, directa, immediata — crea. Llenci's el deixeble a la traducció com aquell que es llença en mar; no és possible aprendre de nedar, sense començar d'entrar dins l'aigua; no és possible aprendre una llengua sense, d'abans de saber-la, traduir. «Les llengües — ens deia, ja fa estona, el nostre vell mestre d'alemany — són places fortes que no es poden conquistar per assedi: cal pendre-les per assalt». Cal llençarse, volant, en mig de les dificultats, cremar les naus al darrera, col·locar-se en situació d'interès real, tan real, que sia el de vèncer o sucumbir... — Segón principi: No renegar de l'artifici tampoc; no renegar de l'art. Pendre bé la gramàtica en son paper de simplificadora, d'anticipadora, de racionalisadora, i per consegüent, de facilitadora i abreujadora. Conèixer la seva potencia, com se coneixen els seus límits. Natura, — natura veritable, no copia — i també cultura. Tot menys pretesa d'imitació, falsificació servil i maldestra... En pedagogia l'enemic no té per nom Cultura, com Rousseau va creure. No té per nom Natura, com va creure Port-Royal. En pedagogia, l'enemic, — el gran enemic — la causa de tot fracàs, la causa de tota esterilitat, la causa de tota fadiga, — té per nom Simulació.

I la primera paraula que cal a dir a professors i mestres, la primera que convindria que tots recordessin, en obrir les tasques dels QVADERNS, és aquesta: Sinceritat, sinceritat, sinceritat!

EL GUAITA

INSTRUCCIÓ I PREPARACIÓ DELS FIDELS A LES ESCOLES PER PENDRE PART EN LA LITURGIA

De tothom és coneguda la manera actual d'instruir els infants sobre les coses de religió : es conta la Historia Sagrada i s'ensenyà la Doctrina. La Historia Sagrada es conta sovint deixant la part més petita al fet bíblic i amuntinant-hi damunt consideracions morals que colpeixin directament l'infant convencent-lo de la seva dolenteria; així el fet bíblic no es reconstrueix davant del nen, no cobra evidència, no apareix en la solemne grandor que li és propia. El narrador té l'aire d'un jutge i l'auditori és opremunt d'una vaga sensació de neguit. I els més grandiosos esdeveniments de l'Historia Sagrada passen així davant de l'infant com embolicats en una lenta boira.

La Doctrina s'ensenyà de la manera de tothom coneguda. Els infants saben de cor tot un llibre de Doctrina sense que romanqui en el llur pensament el que saben recitar. A cada pregunta oposen llestament la resposta convenient, restant de tot en tot estranys a les coses que diuen. Els noms més suaus, els misteris més sublims passen per damunt de llurs llavis quasi inadvertits.

La liturgia, aqueixa grandiosa expressió del contingut de la fe, s'ensenyà apenes, entremesclada amb els ensenyaments de la Doctrina. Els infants entren a l'església sense saber res d'aquest lloc sacre — assisteixen a les cerimònies enutjats o distrets, i tal vegada segueixen els moviments del sacerdot amb una incompresa admiració.

És ara inútil d'afirmar que l'ensenyament de la religió és necessari pel desenrotlle i la regular creixença de l'infant — i és àdhuc superflu de dir que l'ensenyament de la religió no pot in-

INSTRUCCIÓ I PREPARACIÓ DELS FIDELS A LES ESCOLES

teressar solament la memòria i els llavis, més ha de ser un ensenyament actiu, ha de ser curat en els detalls, no tant, sinó més que cap altre ensenyament.

A l'escola de nens on la infrascrita es troba per encàrrec de la Diputació de Barcelona es vol donar als petits alumnes la més eficaç instrucció religiosa; i l'ensenyament de la litúrgia és el necessari subsidi de l'Historia Sagrada i de la Doctrina, sent així que la litúrgia expressa i fa reviure pràcticament, cristianament, tot el contingut dogmàtic i històric de la religió — i és grandiosa i bella talment, que no solament el docte, mes també l'ignorant i el petitó poden delitar-se'n.

Trobada la manera d'interessar els nens amb els estudis escolàstics i d'obtenir una disciplina prou perfecta — es tentà fa pocs anys en una escola pareguda a aquesta, d'ensenyar la Historia Sagrada d'un mode que fos més eficaç, i fou amb veritable satisfacció que es veié desenrotllar-se en els nens un sentit intern de religió del qual no se'ls havia creguts capaços. L'experiència fou feta en un convent de francescanes. Les mares eren sorpreses de sentir el petit infant com repetia la Historia Sagrada, no de memòria, sinó amb convicció i exactitut. Els nens passant ells tots sols davant la porta interior de l'església miraven el tabernacle enviant-li una salutació afectuosa: mentre tants d'objectes llampants podien distreure'ls, ells pensaven només en la presència de N. S. J. C. en el S. S. Sagrament. Un nen, dos o tres dies després de la narració de la creació del món, vingué a preguntar què vol dir «destriar» (destrià l'aigua de la terra), i heguda la explicació se'n tornà rumiant. Alguns nens expressaren la convicció que l'home bo no peca mai. Fou explicat que l'home bo en això es reconeix que és bo: que quan s'adona que una cosa és mala o n'és advertit, deixa tot seguit de fer-la, li sab greu d'haver-la feta, es proposa de no fer-la més i invoca l'ajut de Deu. Una nena, encara no de cinc anys, llençada, segons se deia, de catorze asils i veritablement malcreient, es-

coltava ensems amb els altres infants. En aquest punt s'envermellí, els ulls se li amararen de llàgrimes i començà des d'aleshores a corregir-se i esdevingué amable i dòcil. Es feu també l'ensenyament de les pregaries curant de l'exacta pronunciació, del to tranquil de la veu, semblant que el to xisclat i la pronunciació confosa, tan freqüents entre els infants, han de noure a l'intel·ligència de l'oració vocal, i han de ser també una falta de respecte al capteniment dels infants, als quals són ensenyats amb cura actes força força menys importants que la pregaria. Els nens aprengueren una dicció exacta de primer en italià i després en llatí, i composant espontaniament paraules amb l'alfabetari mòbil, confegien sovint les paraules del Pare nostre o de l'Ave Maria. Vist això, foren donats als nens, tot d'una amb els acostumats bitllets de lectura, uns cartronets damunt dels quals foren escrites bellament les pregaries que ja coneixien. I els infants les llegien de molt bona gana i amb recolliment. Alguns les escrivien damunt les piçarres murals i damunt les fulles d'escriptura.

Però ultra la pregaria que es fa a les diverses hores del dia, tota altra pràctica religiosa es refereix a la liturgia—i perxò la liturgia no és solament la necessaria expressió del contingut històric i dogmàtic de la religió, sinó que és la guia necessaria a una més perfecta unió entre'l fidel i la jerarquia dintre la Sta. Mare Esglesia. I tant com és necessaria guia, és altrament fàcil estudi, cert més fàcil i expressiu que no l'aprendre's de memoria pàgines i llibres.

La liturgia és—si se'm permet de parlar així—la manifestació feta exteriorment per mitjà d'objectes, de colors, de moviments, de sons, de cants, d'oracions—que rediu amb tals mitjans exteriors els magnes esdeveniments de l'història religiosa i els rediu de guisa de fer-los reviuire, i amb això provoca els mateixos sentiments que el fet representat provocà en els testimonis. Les cerimonies religioses tenen un lloc determinat : l'esglesia, dintre la qual es desenrotlla el gran drama del sacrifici de la

nostra redempció; hi ha colors, cants, oracions i lectures plenes del sentit del dogma, accions determinades i conformes a la solemnitat que's celebra. Aquesta conformitat és talment suficient, tan real, que la ment humana hi troba repòs i consolació. A la Missa se'ns confessa culpables en presència de Deu i de la Verge, del Príncep de les milícies celestials, del Precursor de N. S. J. C., dels Apòstols i dels Sants—certs que som en la presència llur. S'escolta l'Introito del dia, trobant tot d'una en la nostra ànima una correspondència amb aquella particular invocació. Després de la qual cosa el Kyrie brolla espontani del nostre cor i el Gloria ens aconsola i alegra. I vet-nos-aquí entre la munier que escoltava els Apòstols, atents a la paraula que il·lumina i converteix... Quants i quants han dit: ¡Oh, jo hagués viscut en el temps de N. S. J. C. i l'hagués vist! ¡massa que fóra més bo! —I bé, vetaquí l'església on Ell resideix, i vetaquí que tothom dret, prompte a seguir-lo, escolta les seves paraules, en la seva real presència eucarística, com si Nostre Senyor les pronunciés. I que aconortador és de llegir en un llibre ben fet el mateix Evangeli que el sacerdot llegeix, i que n'és aquell bes donat damunt del missal, de religiós i penetrador de l'ànima! En el Prefaci el fill de l'església detura el seu pensament davant del sacrifici que està per començar i es posa amb l'intenció entorn de la taula de la Cena i adora...

Els infants no saben res de tot això i cert que si en sapiguessin alguna cosa, en l'innocència de la llur edat sabrien venerar tanta grandesa.

Moltes persones autoritzades de l'església es planyen de la solitud en què cau el fidel que s'aïlla en pràctiques i pregaries formades per persones de fe, però deslligades de la liturgia que té els seus orígens conexas amb la història de l'Església. I certament és irrecontable la eloqüència, la viçor, la sagrada bellesa de la liturgia. Ella parla a l'ànima i conquesta els sentits—en els infants per la via dels sentits arriba al sentiment, el commou disposant-lo a acollir amb fruit els ensenyaments de l'Església.

Cadascú se sent dir que ha de seguir al sacerdot en el diví Sacrifici, però per quants aquest august Sacrifici és una cerimònia incompresa! I tota vegada els primers cristians en temps de menor difusió de la cultura i àdhuc els mateixos esclaus, podien respondre al sacerdot i seguir-lo durant les funcions. Per què els nostres nens no poden fer altre tant?

No és una exageració dir que els nens no saben res del que el sacerdot fa a l'església—i no solament els nens, mes ni tampoc els jovenets. Encara que sàpiguen a perfecció les paraules de la doctrina, no saben la cosa, no la coneixen, no s'hi són atançats. Aquell llibre que està damunt l'altar i en el qual el sacerdot llegeix la Missa, mai no se l'han mirat amb interès—aquell vi que tant recorda la Cena memorable no l'han considerat mai amb pensament religiós. Què més? La estovalla, les candeles, la làmpara sempre ardent, les vestidures del sacerdot, la llur color que varia en les diverses èpoques de l'any litúrgic, la forma d'aquell hàbit tan diferent de les formes del vestir comuns i encara més: els diversos rites en l'administració dels diversos sagraments i el llur contingut doctrinal—els minyons no en saben res, no tenen coneixença de res. El sacerdot mateix, per ventura el coneixen en la seva sagrada i inesborrable dignitat? I tota vegada la liturgia expressa aquest caràcter sagrat del sacerdot amb la cerimònia del sagrament de l'Ordre, que parla a l'ànima catòlica de la manera més impressionant. La liturgia ho expressa tot amb el seu llenguatge de realitat—però que pocs son els privilegiats que puguin conèixer-la!...

Fóra fàcil de conduir els nens a l'església (quan l'escola no tingui una capella) i ajudar-los a mirar les colors ara gaies ara tristes, a observar l'altar que figura la mesa, cobert d'estovalles de lli, a considerar els graons pels quals el sacerdot puja només després de la seva confessió i la del poble—fóra fàcil ajudar-los a aprendre de respondre aquella paraula que ara quasi sempre un clergue pronuncia d'una manera incomprensible. En aquesta escola de Barcelona el sacerdot agregat ensenyà als nens en la

capella de l'escola, la manera de pendre l'aigua beneita i el mode de la genuflexió i la raó de les diverses maneres de genuflectar-se. Els nens escoltaven amb molt d'interès : i verdaderament no tenen l'expressió de qui segueix una habitud incompresa. Sortint de la capella el sacerdot digué als nens que els faria assistir a la benedicció de l'aigua i veurien com se posa la sal, com se senya amb les creus... i els infants foren molt contents i plens de delit. El dia que s'és feta la benedicció de l'aigua el sacerdot va vestir-se amb el roquet i amb l'estola violada; a la capella fou preparada la sal i l'aigua. Els nens, amb la vivacitat d'expressió que els és propia, notaren aquests detalls inusitats que cert no oblidaran mai més. El sacerdot, abans de començar la cerimònia, digué el que anava a fer : la benedicció de l'aigua per mitjà de senyals de la creu, d'exorcismes, d'oracions. Després complí la cerimònia davant dels nens, que seguien els seus actes amb atenció penetrant (alguns menudets de quatre anys). En acabat de la cerimònia els nens mateixos anaren a disposar-se com per la explicació de l'Historia Sagrada en classe, i el sacerdot, corresponent a aquesta invitació, els va fer veure el roquet, la estola, i adaptant-se a l'edat dels nens els explicà l'origen de l'aigua beneita, l'ús, el simbolisme... Amb semblant procediment aqueixos nens han tingut alguna coneixença del «breviari», han considerat la diferencia que hi ha entre les pregaries del sacerdot i les pregaries d'un particular, començant així a veure la dignitat sacerdotal. La simplicitat del llur cor, la vivacitat de la llur intel·ligència fan que ells assisteixin tant a les cerimònies com a les explicacions amb la millor disposició d'ànim. Aquest petit exemple demostra com fóra aventatjós de fer entendre, de manera convenient a l'edat dels infants, tota la Santa Missa i els Sagraments i fins els Sagramentsols.

Fóra encara cosa bella arribar a fer conèixer l'any litúrgic tan íntimament conexe a l'Historia Sagrada, tan clarament manifest amb les diverses colors i els diverses rites, tan ple de sentiment de fe. Ell té les seves estacions, es desenrotlla entorn del veritable sol

de la vida, senyala el temps damunt del quadrant de l'eternitat...

Les doctes persones que constitueixen aquest Congrés voldran perdonar a una persona absolutament incompetent, que parli així davant d'ells, i voldran pendre en consideració aquesta humil petició dictada per la convicció sincera, que l'ensenyament de la liturgia, adaptat a la capacitat dels nens, no solament no enfosquirà, no enfarfegarà el llur enteniment, mes els ajudarà a conèixer amb claretat, amb convicció, amb perfecta correspondència del sentiment i de la consciència, les veritats de la fe.

Si el Congrés creu que el mode practicat i descrit, com és dit en aquesta memoria, no és adequat i convenient—la comunicant demana humilment ajut i consell per satisfer el seu desig de sortir triomfant de la seva missió: que és ajudar als nens, no solament en això que esguarda als llurs estudis, mes principalment per la formació dins la consciència llur, d'un convenciment de fe: convenciment que, fòra de tota pràctica de rutines i de tota complacència sentimental, sigui en cadascún d'ells llum directiva. Els pares catòlics demanen això a les mestres.

La comunicant coneix la doctrina última de S. S. Pius X tractada pel Em. Bisbe de Vicenza Mr. Rodolfi i creu que l'ensenyament de la liturgia que hi és posat en el 4.er volum, en el 5.^è i en el 6.^è podria posar-se fins en el 1.er, però no de manera teòrica, sinó de manera pràctica, això és, fent veure els llocs, els objectes, els vasos sagrats, etc.

La comunicant té també interès en fer saber com ha resultat possible i fàcil l'ensenyament als infants del cant gregorià sil·làbic, més fàcil que el cant popular i que qualsevol altre cant, i això per evidents raons tècniques. Aquest cant, que en la pràctica ha resultat el més adaptat per nens, té a més a més preus altíssims: és el més bell dels cants populars; les paraules que acompanyen aquesta bellíssima música són plenes de doctrina i de virtut; aquests cants que el nen aprèn amb exactitut de memoria, serveixen meravellosament per recordar-li les explica-

cions obtingudes, per mantenir actiu el seu pensament sobre les coses apreses.

Tot el procediment exposat en aquesta memoria no representa un vague procediment, mes ans una pràctica ja experimentada. I com que els resultats han estat bons, si Deu vol, a la reobertura de l'escola es procedirà a l'ensenyament de la Liturgia amb tota aquella extensió que ha resultat possible, perquè com dèiem es vol donar en aquesta escola la més alta importància a l'educació religiosa. En tan pocs mesos com fa que l'escola és oberta, no s'és pogut fer gaire cosa. Però passades les vacances estivals, tot serà a punt perquè els nens de 4 a 10 anys aprenguin d'assistir a la Santa Missa responnent al sacerdot. Els que ja han fet la Primera Comunió, aniràn a combregar convençuts que són de certa manera concelebrants amb el sacerdot. Conforme als usatges antics de l'Església, aniràn a combregar cantant cants litúrgics i serà així encara més venerada la grandesa d'aquest acte sublim. Després de la missa cantaran sempre amb el cant gregorià l'antífona : *Trium puerorum...* tot d'una amb el salm : *Benedicite...* per donar gràcies amb el sacerdot. Es començarà així de llevar l'ús d'alguns llibres de devocions que és convenient substituir amb salms i oracions litúrgiques. A més a més de la Missa es faràn les diferents pràctiques del temps purament litúrgiques, i els nens, com ja coneixen la successió dels mesos de l'any civil, coneixeràn els diversos temps del cicle litúrgic, el desenrotllament del qual ocuparà la pensa llur.

Com s'és dit més amunt, els nens exercitant-se amb l'alfabetari mòbil, escrivint damunt la piçarra i damunt del paper i llegint, repeteixen amb plaer les pregaries; així ells treuràn matèria per tals exercicis del particular caràcter dels diversos temps de l'Advent: el color violaci, la ignorància del poble cristià esperant el temps de Nadal, com el profeta i el poble de Deu esperaven el Messias, els cants particulars de l'Advent, etc. Per Nadal, temps de festa, la Església usa la color blanca i coses totes d'alegría per la vinguda de Nostre Senyor, etc.

La comunicant, recordant les paraules de S. S. Pius X: «eduquem el poble a viure més activament en els actes litúrgics... ensenyem-li el perquè de les coses litúrgiques»—i recordant la consideració en què Nostre Senyor tenia els nens, proposant-los com a model als adultes, termina aquesta memòria amb la qual ha volgut afirmar com és possible i necessari començar l'ensenyament de la litúrgia amb els petits infants.

ANNA MACCHERONI

LA FILOSOFIA D'HENRI POINCARÉ

per L. BRUNSCHVIG

Déia Henri Poincaré, amb la seva simplicitat habitual: «Per ben dotat que es sia, cap cosa gran no es fa sense feina dura: aquells que han rebut del cel l'espurna sagrada, no en són més exemptes que els altres: el llur geni mateix no fa sinó encomanar-los quefer (1)». Dòcil a l'apel·lació del seu geni propi, Poincaré no s'és pas acontentat amb incloure dins la seva obra propiament tècnica, el conjunt de problemes matemàtics i físics que es plantejaven als savis de la seva generació: però volgué extreure de aquesta obra una *moralitat* que pogués esclarir l'esperit públic, proporcionant-li un sentit més delicat, més exacte de les condicions veritables i dels resultats de la recerca científica. En les ocasions més diverses, fins als darrers dies de la seva vida, ha

(1) Pàgina iv de l'*Introduction* composta per al recull de notícies biogràfiques, titolat *Savants et Ecrivains*. Designarem aquest recull per *S. E.* Indicarem de la manera següent les nostres referències als reculls de la *Bibliothèque de Philosophie Scientifique*: *La Science et l'Hypothèse*: *S. H.*; *La Valeur de la Science*: *V. S.*; *Science et Méthode*: *S. M.*; *Dernières Pensées*: *D. P.*

empresà la mateixa tasca, amb una inagotable generositat, amb la cura constant d'engrandir el cercle de les seves preocupacions (1), insensible, per altra banda, a l'admiració universal i sempre incompletament satisfet d'ell mateix (2). L'empresa el captivava més cada cop, perquè la judicava útil al bé general i també, sens dubte, a causa de la seva dificultat extrema.

I

Fa alguns anys, al començament d'un estudi sobre la *Evolució de les matemàtiques pures*, M. Pierre Boutroux escrivia: «No intentem dissimular-ho; l'edat d'or de les matemàtiques ha passat avui (3).» L'edat d'or, era segurament el període en què Descartes i Fermet, Leibniz i Newton creaven els mètodes que semblaven revelar de sobte les veritables formes i les veritables potències de l'esperit humà, en què l'establiment d'una simple relació matemàtica bastava per fundar la ciència de la llum, més encara, per conduir a l'unitat d'una mateixa teoria els fenòmens de la pesantor terrestre i els moviments del sistema solar. L'edat d'or de les matemàtiques se prolongava encara en l'època en què Lagrange o Laplace reduïen a un *minimum* els postulats de l'anàlisi o de la mecànica, perseguint en la rigor del detall les conseqüències de les fórmules inicials, donant a la matemàtica l'aspecte d'un edifici, que tal volta no es mostrava igualment acabat en totes les seves parts, mes les línies essencials del qual semblaven almenys ja fixades d'una faiso definitiva.

L'obra que, darrera aquests mestres, s'oferia a l'esforç científic, no havia d'esser menys ardua, perquè es tractava d'abordar i de resoldre els problemes que ells havien deixat en peu; però havia d'esser d'un alcanç més restringit i no es podien ja espe-

(1) Sembla ser que Poincaré pensava en ell mateix quan, en la notícia sobre Helphen, parla dels matemàtics «únicament curiosos d'estendre cada cop més lluny les fronteres de la ciència, (apressant-se) per córrer darrera noves conquestes, i deixar un problema, així que estan segurs de resoldre'ls». (*S. E.* p. 135.)

(2) «Mai no he terminat un treball sense lamentar la manera com l'havia redactat o el plan adoptat en ell.» (*Ibid.* p. 139.)

(3) *Rivista di Scienza*, t. XI. p. 1.

rar les erupcions súbites que transformen el terren de la ciència; mes aquest terren, calia explorar-lo, per tal d'escutar-ne la solidesa, per tal de determinar-ne la configuració, de delimitar-ne les fronteres. Descobrir els casos singulars, les anomalies i les excepcions que fan fracassar els nexes d'idees massa fàcilment admesos i obliguen a la revisió de les nocions fonamentals; — generalisar, o més, particularisar tal procediment d'anàlisi; — inventar els mètodes que permetran d'estudiar una funció en un domini més estès o furniràn una millor aproximació al càlcul d'una integral; — determinar, en tal o qual circumstancia donada, el coeficient de probabilitat que comporten les condicions del problema; — comparar les conseqüències matemàtiques d'una teoria amb els resultats més precisos de l'experiencia i fer la part de les errors d'observació; — corregir les fórmules, per tal d'haver compte d'una decimal més; sotmetre així a una llei d'enquesta perpetua les lleis que tenen la forma més simple o que semblen més ben fundades, la llei de Mariotte, per exemple o la llei de Newton... tals són les tasques que han caigut en sort a les generacions dels temps presents. La despesa de geni no ha estat menor que als segles xvii o xviii; l'exemple de Poincaré bastaria a provar que s'hi manifesta la mateixa potencia creatriu, capaç de renovar certes qüestions per amplis panorames de conjunt sobre la ciència, pel descobriment de conexions inesperades entre els dominis en apariencia més allunyats. L'obra, en la seva esfera propia, no ha pas resplendit amb esclat menys viu. Es inevitable, no obstant, que, si es passa del punt de vista tècnic al punt de vista filosòfic, el seu llustre s'estengui menys lluny. Es inevitable, sia com vulgui, que a l'aparició d'aquesta ciència *de según grau*, que ve a instal·lar-se vora la ciència *de primer grau* per controlar i prolongar els resultats d'aquesta, correspongués una revolució en la manera com els matemàtics presentaven al públic les idees generals de la llur ciència.

Fins a la fi del segle xix, quan s'esdevenia que els homes de ciència deixessin el domini de les recerques especials per abor-

dar problemes d'ordre purament filosòfic, es proposaven de precisar i consolidar l'idea comú que llavors es feien les gents de *la certitut*. Definien les operacions de l'aritmètica o els fonaments de la geometria, explicaven les nocions d'àtom i de força amb la mateixa quietut dogmàtica, que havien experimentat exposant la demostració de tal o qual problema matemàtic o descrivint la síntesi constitutiva de tal o tal còs químic. De la regió dels principis a la regió de les aplicacions pràctiques, la ciència es desenrotllava i es mantenía en el mateix pla: el pla de la veritat. Semblava que la raó aportava per ella mateixa els quadres destinats a rebre, a captar l'experiència; la claretat de les nocions inicials feia pressentir l'èxit que manifestava de seguida l'encontre amb lo real.

Per lo que concerneix a les matemàtiques en particular, la concepció clínic de la veritat tenia per base la noció d'intuïció gracies a la qual s'han cregut poder junyir i fondre en una llei d'unitat, la part abstracta i la part concreta de la ciència. L'anàlisi pareixia lligat a la noció racional de continuïtat, tal com la trobem encara en Cournot (1); mentre que la geometria precisa la seva rigor i la seva racionalitat a l'idea d'un espai homogeni. Kant havia segellat el pacte, referint a l'estructura original de l'esperit humà, com dues formes paral·leles i complementaries, l'intuïció *a priori* del nombre i l'intuïció *a priori* de l'espai.

Mes vetaquí que els homes de ciència, Helmholtz en primera fila entre ells, ensagen de restablir el contacte entre l'especulació dels filosops i el progrés complert per la ciència en el curs del segle XIX: reparen que la teoria kantiana, sobre la qual rodaren fins llavors les controvèrsies filosòfiques, és desproveïda de fonament positiu. L'apoi de l'intuïció simple, susceptible d'esser erigida en forma *a priori*, manca, i manca no menys a l'anàlisi que a la geometria.

El moviment de l'anàlisi, a partir de Cauchy, consisteix en

(1) Vegi's l'article d'Henri Poincaré: *Cournot et les principes du calcul infinitésimal* (Revue de Métaphysique et de Morale, 1905, p. 304).

dissociar de la representació imaginativa la pura intel·ligència dels símbols; la continuïtat, el límit, lo irracional, són definits d'una manera abstracta en termes de nombres; i el respecte professat per la rigor formal del raonament, lluny d'esterilisar la ciència, com ho voldria el prejudici anti-intelectual·lista, ha estat, de fet, l'ocasió d'una renovació admirable. Poincaré, com Fèlix Klein, gustava d'insistir sobre el bell descobriment, presentat per Riemann, aconplit per Weierstrass, generalisat per Darboux, de les funcions contínues que no tenen derivats per cap de les valors de la variable. Un tal descobriment devia, en efecte, forçar els homes de ciència que triessin entre l'anàlisi i l'intuïció; mes, diu Poincaré, com l'anàlisi deu restar implacable, és sobre l'intuïció que es fan caure els torts (1). Mes, per això mateix, la qüestió es presenta decisiva per la matemàtica: «Com pot l'intuïció enganyar-nos fins a aquest punt?» (2).

(Seguirà)

Trad. de M. M.

LES APTITUTS DEL NEN

I

En articles publicats en altres llocs hem insinuat la necessitat de partir de la psicologia individual com a base obligada de tot procediment pedagògic. En el present insistim sobre aquest punt i afegim, que precisament en l'estudi de les qualitats que surten del conjunt de còs i ànima i s'observen en el nen, hem de descobrir les aptituds que l'assenyalen i expressen les manifestacions més marcades de la seva vitalitat.

(1) *S. H.*, p. 43.

(2) *V. S.*, p. 17.

Més que interessant, és d'absoluta necessitat comptar amb el factor personal per la formació de l'alumne. El que cal desenrotllar no és res extern o estrany al subjecte, sinó el seu mateix ésser, la seva naturalesa que conté el germe de tota la seva vida. La valor externa del subjecte en realitat no és altra cosa que el cultiu de què ha estat objecte el germe intern i personal que cada home du inviscerat.

El factor personal comprèn, doncs, la disposició o disposicions de més relleu que ofereix l'infant, l'ideal cap al qual instintivament adreça la seva activitat i les circumstancies en les quals ella ha de desenrotllar-se. Sense que l'educació hagi de ser uniforme, cal sotmetre-la a una fórmula. Hi ha alguna cosa de comú en tots els nens, i hi ha alguna cosa que entranya una profunda varietat. Tots tenen una missió a complir conforme a les direccions que espontaniament brollen de la seva naturalesa individual; mes no tots estan cridats a realitzar-la de la mateixa manera. Uns en el camp, d'altres a la ciutat; uns a la milícia, d'altres a l'estament civil; uns amb el treball mecànic d'execució, i d'altres amb el treball mental de direcció, tots i cadascun dels homes duen compromisos greus que han de complir davant la societat.

En Balmes en el seu llibre d'or *El Criterio* té aquest paragraf admirable que expressa tot el nostre pensament: «Cada ú ha de dedicar-se a la professió per la qual es sent amb més aptitud. Tinc per molt important aquesta regla; abrigo la convicció profunda, que a son oblit se deu que no hagin avençat molt més les ciències i les arts. La paraula *talent* expressa per alguns una capacitat absoluta; creient equivocadament que el que està dotat de felices disposicions per una cosa ho estarà igualment per totes. No res més fals; un home pot ser sobressortint, extraordinari, d'una capacitat monstruosa per un ram, i ser molt mitjanet i fins negat respecte d'altres. Napoleón i Descartes són dos genis, i no obstant no s'assemblen de res.»

Els homes que en la cultura llur posen poc o no res d'intrín-

sicament personal, no serveix aquella unitat i cohesió de concepte que distingeix els verament savis o imposats en la qüestió. L'infant que es limita a *imitar* el d'altri, arribaria a formar en la seva persona un conjunt de finalitats més aviat artificials que naturals; per aquesta raó insistim, que és necessari explotar les qualitats innates i les adquirides pel natural desplegament de les seves facultats bé sensibles, bé intel·lectuals. Cada infant representa una valor, tant més pujada, com millor s'aconsegueix l'espelliment d'aquest germe d'aptituds personals.

Amb això que precedeix, ni per ombra volem suposar que el sistema educatiu ha de prescindir en absolut de les bases comuns i de les influències exteriors; molt al contrari, sense abandonar la formació del nen a les meres varietats de les exigències individuals, és necessari que el mestre el posi en comunicació amb els altres nens que al llur torn apendran d'ell. Entre els exemples exteriors amb freqüència es troben fórmules que emmotllen amb més o menys exactitud la nostra manera de pensar o de ser en alguna de les seves manifestacions; això és un estudi que millor correspondria al de l'*imitació*.

És un fet absolutament cert que els infants d'una mateixa edat, d'una mateixa classe i d'igual educació, no posseeixen els mateixos graus de coneixement intel·lectual ni les mateixes direccions d'esperit. Existeixen, doncs, notes individuals inconfondibles que cal definir, i que és d'incumbència principal del mestre, determinar; més clar: el mestre ha d'imposar-se suficientment en la valor intrínseca de l'alumne, per marcar-li orientacions i explotar tot el seu poder. Hem dit abans, que les aptituds personals constitueixen una valor real i una base objectiva. Doncs bé, la intensitat d'aquesta valor i la solidesa d'aquesta base és el que el mestre ha de dominar. La raó és obvia.

Efectivament: l'escola és el lloc on s'estudien les aficions i la vocació literària o científica de l'alumne; allí s'examinen la resistència psíquica de la pròpia convicció i l'alcanc espiritual de l'intel·ligència i de la voluntat. A l'escola és on se dona curs a la ma-

nera de ser natural de l'alumne, i es consolida i perfecciona la organització interna de l'esperit.

Aqueixa labor resultaria o falsa o impossible sense el coneixement íntim de l'esperit, perquè la coneixença purament superficial de la persona està molt lluny de suministrar-nos una nota exacta de la psicologia del nen.

Es tracta, per exemple, d'un jove semi-estúpid, sense intel·ligència, sense voluntat, sense capacitat; serà inútil aplicar-li el curs d'ensenyament que s'aplica a l'infant normal. És un nen que demostra tenir conviccions propies, sent amor i entusiasme pel seu propi pensament, posseeix una voluntat enèrgica i es ressent força de les contrarietats morals o de l'oposició doctrinal; aquest nen està en vies de formació d'un caràcter que convé cultivar. En altres nens se descobreix una afectivitat vehement, imaginació ardent, malenconia en les contrarietats, exaltacions maniàtiques, violentes impulsions, etc., el mestre ve obligat a estudiar el tractament i la manera com pot donar curs i equilibrar aquelles qualitats i aptituds.

Malauradament aquesta labor és amb molta freqüència descuidada; d'això ve que es perden talents veritables dels quals no s'ha estudiat la manera de ser i les disposicions. El mestre que religiosament vulgui complir amb la seva missió d'ensenyança, ha de ser un psicòleg i un psiquiatra; ha de carregar la creu de l'abnegació i fer l'ofici de pare amb els seus deixebles.

En realitat el mestre, davant del dret social, la raó que té per existir és principalment de suplir les deficiències dels pares. La obligació primària d'ensenyar i formar el nen és estrictament del pare; puix, quan un fill ve a la llum d'aquest món adquireix evidentment dret a la vida física (alimentació, nutrició i posar-lo en condicions de guanyar-se la subsistència) a la vida d'instrucció o formació intel·lectual convenient (estudi segons les seves aptituds i la seva missió social) i a la vida moral que comprèn la formació sana de la seva consciència, dels seus sentiments i de la seva conducta. No sent possible que el pare

compleixi aquest deure per si mateix, per diverses raons fàcils d'abastar, aleshores el dret social funda les escoles que supleen adequadament la deficiència més o menys justificada dels pares.

Així com el pare vindria obligat a conèixer íntimament la naturalesa i les disposicions del fill, per adaptar-se a la seva manera de ser, i conforme a aquestes notes intrínseques i necessitats de l'esperit, marcar les línies de la seva vida, la direcció del seu futur; d'igual manera, el mestre que compleix la missió de pare, ve obligat a conèixer el còs, l'ànima i el conjunt del seu deixeble.

El mestre que es penetri degudament de cadascuna de les aptituds del seu deixeble, descobrirà en el fons llur un cabal enorme d'energies.

No exagerem en enunciar aquesta veritat: hi ha aptituds de diverses menes, com més avall veurem: les unes són enlairades, les altres mediocres, les altres molt modestes. Un marxant d'espines de peix o d'ossos i draps vells, pot en el seu ram tenir tantes energies com un marxant de perles; més encara, pot ún explotar el ram o ofici més humil de la societat, amb més interès, energia i bon encert que el posseïdor d'una perla negra.

P. FRANCESC DE BARBENS

POSITIVISME I IDEALISME EN LA CIENCIA DEL LENGUAJE

per KARL VOSSLER

I

POSITIVISME METODOLÒGIC I POSITIVISME METAFÍSIC

Amb els mots Positivisme i Idealisme vull que siguin entesos no dos sistemes filosòfics distints o distints grups de sistemes, sinó en primer lloc solament dues direccions fonamentals de la nostra facultat de coneixement. Noteu que dic direccions, inclinacions, tendències, i no funcions de la facultat de coneixement. La nostra divisió en Positivisme i Idealisme no té res que veure amb la distinció de sensibilitat i intel·ligència, intuïció i abstracció, Empíria i Metafísica. No es basa en la generalitat, sinó en la finalitat i direcció de la coneixença. Positivisme i idealisme no són conceptes teòrics de la coneixença, sinó conceptes metodològics.

Com jo, igual que Croce (1), compto la ciència del llenguatge en el grup de les disciplines històriques basades en la facultat intuïtiva, no es pot tractar en primera línia en aquest treball, de cap altra cosa més que del problema de la recta aplicació de la nostra facultat intuïtiva a la finalitat de l'investigació històrica objectiva.

Diferència de mètode, però, significa sempre diferència de fina-

(1) Consulteu la recensió del llibre de Croce feta per A. Ravà, *La classificazione delle Scienze e le discipline sociali* a *La Critica*, Rivista di letteratura, storia e filosofia diretta da B. Croce, Nàpols, 1904. Vol. II, p. 309 i segs.

litat. Com és possible que sobre la finalitat de les ciències històriques hi hagi diversitat i incongruència d'opinions? El tema de l'història pot ser altre que la comprensió de la relació causal dels fets? No, certament.

I, no obstant, per comprendre la relació causal en un esdeveniment històric, abans que res, hem d'estudiar exactament l'estat del fet, això és, tots els factors que poden haver-hi cooperat. Per això, gent de seny han posat com objecte interí i pròxim de la investigació la descripció exacta de l'estat del fet, la coneixença del «material». Aquests homes circumspectes són els representants del positivisme. Els altres, als quals sembla preferible ocupar-se de la solució causal, són els «Idealistes».

El bon historiador s'esforçarà en pendre igualment en consideració les exigències del positivista i les de l'idealista. Tractarà amb el més gran respecte i escrupulositat el material dels fets, però no s'acontentarà amb la senzilla descripció i coneixement llur, sinó que anirà fins a la llur explicació i comprensió causal. El coneixement és solament mitjà i camí per a la comprensió (1).

Una finalitat passatgera no és cap finalitat independent, i per això no pot donar el fonament per a un mètode científic independent. En darrer terme, tot procediment històric ha d'ésser idealista.

Així, doncs, hauríem comès una inexactitut lògica, si haguéssim posat el Positivisme com un valor igual i contraposat a l'Idealisme, com sembla dependre's del títol de la nostra obra? Positivament se troba el concepte de Positivisme respecte al de Idealisme en una relació de subordinació i no de coordinació?— Sí i no!

Al costat del positivisme completament metodològic, relatiu i

(1) Vossler emplea els mots *Kenntnis* i *Erkenntnis*, de difícil distinció en la nostra llengua. *Kenntnis*, és en la boca de Vossler, pura intuïció de l'objecte, el seu coneixement superficial; *Erkenntnis* és la comprensió, fruit de la explicació de l'objecte. — (N. del T.)

subordinat, n'hi ha també un altre de metafísic, absolut i contraposat hostilment a l'Idealisme (1).

A on amb més violència es mostra el contrast entre ambdues orientacions és en el problema de la causalitat.

L'idealista cerca el principi de causalitat en la raó humana, el positivista el cerca en les coses, en els mateixos fenòmens. A l'un i a l'altre costat són possibles una serie de varietats. L'idealisme pot ser il·lusionístic o realístic, segons que separi el pensar causal de l'ésser causal o l'identifiqui amb aquest. El positivisme pot ser panteístic i ateístic d'una banda, o bé dualístic, segons que identifiqui el principi de causalitat amb les coses o el separi d'elles. En el fons se tracta de conviccions personals que no tinc pas intenció d'estudiar una per una.

Primerament m'interessa fer veure com el positivisme metafísic auxilia al positivisme metodològic i com davant de l'idealisme l'ajuda a adquirir una significació independent que ell no podria tenir mai per si mateix.

La noticia del fet, el coneixement exacte de tot lo existent (*Kenntnis*) que el positivista metodològic havia exigit modestament sols com una finalitat passatgera, com mitjà per a la comprensió (*Erkenntnis*), serà pres pel positivista metafísic, o per millor dir-ho, radical, com una finalitat absoluta. Coneixement i comprensió, descripció i explicació, condició i causa, matèria i forma, apariència i causalitat són en el fons una sola i mateixa cosa. Ja no's demana: Per què? ni per a què? Se demana: Què és? i, què passa? Això és la ciència rigorosa, objectiva.

Positivament això no és cap ciència. És la mort del pensament humà, la ruïna de la filosofia. Sols resta un caos de matèries primes sense forma, sense ordre, sense connexió. Tregui's a la nostra raó el principi de causalitat i morirà. Així s'explica que al costat del positivisme en la Ciència, prosperi en la vida en gran

(1) Per més que el positivisme modern d'un August Comte es rebel·li contra el nom de «Metafísica», queda sempre que la negació de la Metafísica és també Metafísica, així com l'Ateisme pot ésser una religió.— (N. de l'A.)

escala la més insensata superstició. Res no es comporta millor amb els materialistes i positivistes que'ls místics i els il·lusionistes. La nostra vida cultural present ho demostra complidament.

Aquells que prenen a cor el progrés de la ciència es faràn un deure de combatre, en tots el camps, la pseudo-ciència del positivisme radical. A tal fi és necessari que el positivisme vingui desemmascarat i ajusticiat fins en les seves apariències més innocents i negligibles; i sia abatut fins en aquells camps on la batalla per la visió de la vida bull menys aspra i decisiva.

Un camp tal és precisament la lingüística, on se juga i es treballa amb fórmules i conceptes errats, transplantats del positivisme radical per certa gent que, quan se tractés de conviccions metafòriques, no entendria certament fer professió de conseqüent positivisme. La ciència especial d'aqueixos és altre cosa que la llur filosofia. Ells estan amb el llur mester en la mateixa relació causal que amb les llurs conviccions.

Pel contrari, aquest treball és penetrat tot ell de la persuassió que fe i ciència són íntimament conexas; que aquella ha de resoldre's en aquesta, i que, ensems amb el concepte que ún se fa del món, canvia en realitat fins el concepte dels més menuts detalls del món mateix. No es pot, sense ser una testa confosa, creure en filologia en les lleis fonètiques i en filosofia, pendre partit per l'idealisme crític.

Nosaltres tindrem cura de distingir concienziosament el positivisme radical del positivisme metodològic, l'autocràtic del modestament auxiliar: admetrem i aprovarem el según, amb el primer, serem inexorables.

Trad. de M. DE MONTOLIU

LA PEDAGOGÍA EN ELS CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI

En la passada primavera es donà la primera serie dels *Cursos monogràfics* organitzats per l'Institut de Ciències i el *Consell d'Investigació Pedagògica* sota els auspicis de la Mancomunitat de Catalunya.

En la primera serie, comprenent les matèries de Filosofia, Psicologia i Pedagogia, aquesta darrera matèria tingué lloc important. A qüestions d'ella foren destinats els tres cursets, l'objecte i títol dels quals indicava el programa d'aquests cursos en els termes següents:

La sistematització filosòfica de la Pedagogia. Cinc lliçons per D. Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut.

L'idea que ha inspirat aquest curs, així com els següents, és que la ciència pedagògica es troba avui en període constitutiu, anàleg a aquell que conegueren les ciències físiques al començar el Renaixement. Cal, doncs, ara, a la constitució de la Pedagogia, com llavors calgué a la constitució d'aquelles, un doble treball previ: d'una banda, d'«enriquiment empíric», tenint l'observació per instrument, com varen fer els grans cercadors de la natura en els segles XVI i XVII; d'altra banda, d'«organització sistemàtica», que si a la Física fou donada per les Matemàtiques, a la Pedagogia només la Filosofia pot donar.

El treball d'observació es troba atès fidelment en els mètodes més moderns de la Psicologia i de la Pedagogia. Paral·lelament, el treball de sistematització va complint-se. Molt en ell es porta elaborat d'ençà de Herbart. I el moment ha semblat a molts vingut de renovar la tentativa herbartiana, donant-li un fonament distint i més ric en possibilitats que no pas els supòsits d'intel·lectualisme.

La Psicologia dels sentits dins el mètode Montessori. Tres lliçons (en llengua italiana) per D.ª Anna Maccheroni, professora de les Escoles Montessori, de Roma.

L'educació intel·lectual dels infants se fonamenta en l'activitat dels sentits. Cal, doncs, que un bon mètode pedagògic porti els sentits de l'infant normal a un plan superior d'eficàcia, com a ferm basament de la vida intel·lectual i de la formació del caràcter. La pedagogia de Maria Montessori ofereix solucions raonables i decididament victorioses a l'entrenament dels sentits. La senyoreta Maccheroni, professora de les Escoles Montessori a Roma, directora de la Casa de Nens, Institució sots els auspicis de la Excma. Diputació de Barcelona, desenrotlla en tres lliçons el pensament de la senyora Montessori.

L'ensenyança elemental de l'estructura i de l'activitat social. Dues lliçons per D. Eladi Holms, Secretari del Consell d'Investigació Pedagògica.

Costum de l'Escola és presentar únicament als nois la estructura total de l'organització humana en l'assignatura que s'anomena «Geografia». No obstant, l'estudi directe de la morfologia i de la fisiologia, en forma precisa i exacta, d'una unitat social definida, per exemple, la ciutat, ofereix un alt valor humanitzant i d'entrenament científic que es pot molt bé aparellar amb el de la «Nature Study». En aquestes lliçons s'exposà un ensaig sobre el mètode i cursícul d'uns elementals «Estudis de Societat», realitzables a l'Escola.

Donarem, a partir del número pròxim dels QVADERNS els resums d'aquets cursos, fets de mà d'alguns de llurs més distingits deixebles.

LA DANÇA A L'ESCOLA

L'Escola deu informar la vida entera de l'alumne. Ara de poc l'Escola s'havia acuitat per atendre les imperioses necessitats intel·lectuals que'l viure modern, tan evolucionador, exigeix a cada moment, i tot aquell rengle de termes de vida menys pe-reptoris que esperaven llur torn d'adaptació als nous corrents, restava abandonat de tots, fins que prou i massa ens han arribat els clams de l'esperit pel qual tot lo que'l nodreix és de primera necessitat, que per això fou dit que no sols de pa viu l'home. Aquí tenim, doncs, l'educació física, l'educació estètica, la religiosa, prou poc atesa, encara que sembli paradoxal, entre nosaltres, i més que tot, aquella altra educació que potser caldria dir-ne essencialment moral : l'educació d'aquelles activitats de costum i esplai que l'esperit té de més a més i que són la sal de la vida, que donen el perquè del viure, revestint-lo d'una forma que d'altra manera no té. La vida val per l'ús que se'n fa, i l'ús de la vida és allò en què només hi entra l'esperit; mai l'obligació, ni el deure, ni la necessitat. L'ús de la vida és en el lleure, en el jòc, en la diversió, en la cerimònia, en la dansa, en la litúrgia, en el passeig, en la visita. L'educar per aquestes fins no creiem equivocant dir-ne educació moral, potser amb més finor que de l'altra educació moral en ús.

Heusaquí, doncs, per què duem la dansa a l'Escola. Heusaquí la raó de l'article que segueix i d'altres que vindran contenint la tècnica dels ballets populars més graciosos. La dansa figura en el rengle de necessitats oblidades fins ara, sobre tot en la nostra terra, dins la complexa formació de l'home. I del seu valor sabem tots que enclou una educació estètica i física que potser amb res no podria suplir-se tan delicadament, però més que tot, ella contribueix a educar això complexíssim que en les tristes generacions d'ara ha quedat tan desamparat : l'ús de la vida.

ALEXANDRE GALÍ

BALLETS POPULARS DE CATALUNYA

EL BALL PLA

La tonada del Ball Pla està composta de dos motius o sia de dos temes melòdics i sempre en ritme ternari. Aquesta dansa és rica en variants de música, la qual acostuma a anar acompanyada de lletra. D'això resulta que moltes de les cançons populars catalanes que segueixen aquest ritme són antigues tonades de Ball Pla, les quals, per haver-se perdut el costum de ballar-lo, han arribat a ser qualificades de cançons. La tonada que adjuntem per il·lustrar aquesta explicació és de les que més s'usen per dançar aquest Ball.

Fig. 1

El Ball Pla, com se veu, està dividit en dues parts, una per cada motiu o tema melòdic. La primera part és de repòs, la segona part és la ballada propiament, encara que també es ballen totes dues, però la primera sempre d'un aire molt reposat. Habitualment se les nomena, la primera, *començament de Ball Pla* i la segona, *caiguda*.

BALLETS POPULARS DE CATALUNYA

MODERAT.

The musical score is written for piano in 3/8 time, marked 'MODERAT.'. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff joined by a brace. The key signature has one flat (B-flat). The first system begins with a repeat sign. The second system ends with a first ending bracket labeled 'I.'. The third system begins with a second ending bracket labeled 'II.'. The fourth system ends with a final double bar line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and chords.

Es balla, portant el ballador la seva balladora al costat dret, tenint la mà esquerra d'ella amb la seva mà dreta (Fig. 1). La mà del ballador ha d'estar mantinguda sempre a l'alçada de l'es-

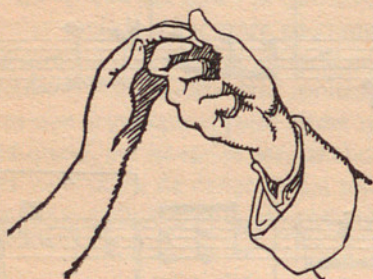

Fig. 2

patlla de la balladora, puix si no es fa així, resulta que el braç d'ella queda en una actitud violenta, i, per tant, antiestètica, cosa que s'ha d'evitar sempre en tots els moviments de tota mena de dansa, i d'un mode molt especial a la balladora. Els colzes no han de tocar el còs dels que ballen, ni tampoc s'han de tocar el d'ell amb el d'ella. En els pas-

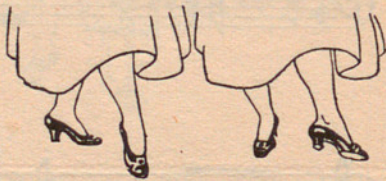
seigs o parts de la dansa que no ho exigeixin, les mans no han de sortir més endavant del pit dels balladors. La mà del ballador no ha de tenir mai agafada la de la balladora, perquè ell ha de ser solament el sosteniment en el qual ella s'apoya; per tal raó ha de tenir cura de mantenir la mà segons mostra la Fig. 2.

Fig. 3

Fig. 3 bis

El punteig dels peus ha de ser relliscat, o sia mantinguts de manera que el taló s'aixequi molt poc, marcant les posicions amb la punta del peu i posant-los quasi plans a terra (Figs. 3 i 3 bis).

Aquesta condició permet que aquesta dansa pugui ser ballada per tota mena de persones, siguin de l'edat que siguin, mateix els de poca, que els que tenen molts anys; i això l'ha afavorida de tal manera, que li ha permès de poder assolir una vida molt llarga i obtenir una extensíssima popularitat, arribant a ser coneguda i per tant ballada per quasi tots els indrets de Catalunya.

Es clar que el jovent hi ha cercat un aire més mogut per correspondre als seus naturals entusiasmes; de no haver pogut trobar en aquesta dansa tal llibertat, segurament l'hauria abandonada. Perxò la jovenalla, al puntejar la segona part, que com hem dit és la propiament ballada, marca les posicions mantenint el taló del peu enlaire i fent el punteig un xic saltat, en comptes de fer-lo relliscat, llibertat que pot consentir-se, però que no s'ha d'admetre, perquè desfiguraria la típica del punt de Ball Pla. Entengui's que relliscat no vol dir arrocegat, de manera que la punta del peu ha de relliscar suaument, i no fregant per terra, això és, jamai arrocegant-lo perquè fa molt lleig i descalifica el

Fig. 4

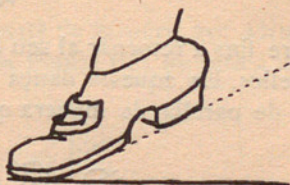
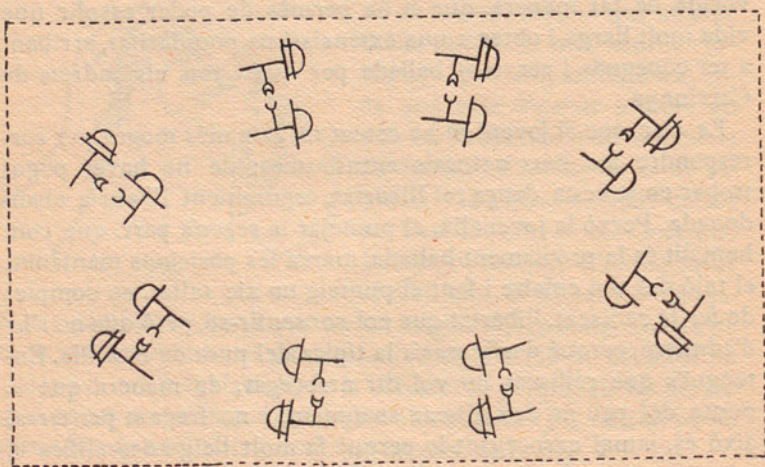

Fig. 4 bis

ballador. La Fig. 4 mostra la posició que ha d'adoptar el peu en el punt relliscat propi del Ball Pla; la Fig. 4 bis indica la seva posició quan se fa puntejar.

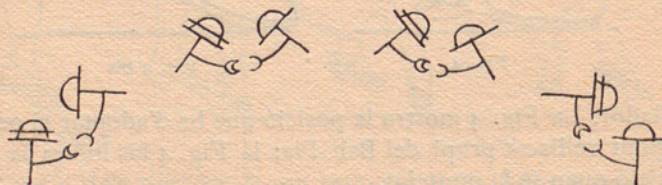
Les parelles se posen de renglera les unes darrera les altres, ocupant tot l'espai destinat per ballar, i formen una figura més o menys ovalada, segons la diferencia de l'amplada i la llargada del lloc on se balla. (Planta I).

Aquesta disposició permet que, a l'acabament de tota la tonada, o sia al final de la segona part en el qual la balladora fa *Risto*, es poden canviar les balladores, passant a cada acabament de l'un

Plantia I

a l'altre fins a retornar al seu ballador: així tots ells ballen amb totes elles. En aquesta dansa és potestatiu dels balladors fer el canvi de parella, de manera que es fa, si hi ha avinença entre

Plantia II

tots, la qual cosa no s'esdevé en altres danses, en les quals és obligat el pas de la balladora a altre ballador. També si hi ha més balladores que balladors, aquests poden menar-ne més d'una

BALLETS POPULARS DE CATALUNYA

donant-se elles la mà i seguint a la que va de parella amb el ballador.

Quan la primera part es balla, els balladors giren l'esquena

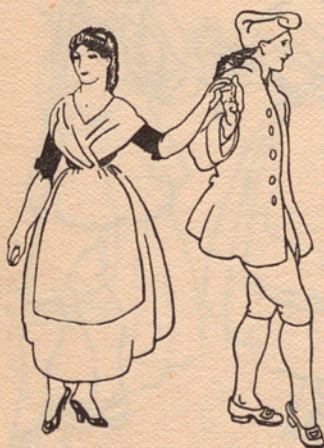

Fig. 5

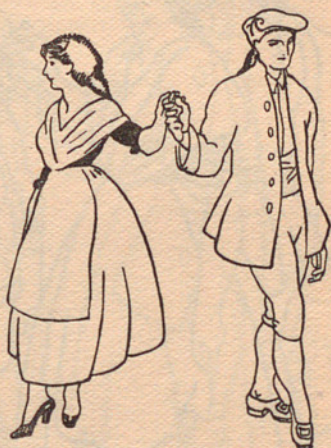
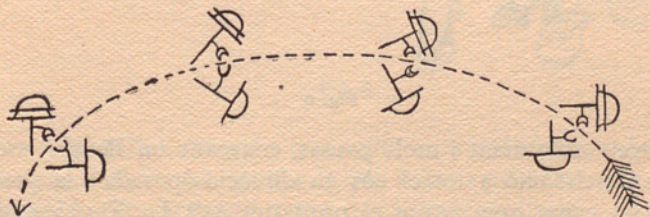

Fig. 5 bis

a la de les balladores quedant posats de manera que formen un angle quasi recte, com senyala la Planta II, i de cara a la balla-

Planta III

dora de la parella de la seva banda esquerra o del seu darrera, i la balladora de cara al ballador de la parella de la seva dreta, o sia del seu davant. En aquesta posició i sense separar-se del lloc,

Fig. 6

puntegen suaument i molt pausat, marcant un lleuger moviment d'inclinació a tot el còs en direcció oposada a la que segueix la cama que marca el punt del ball. La Fig. 5 mostra aquest punt fet per la cama dreta, vista la balladora de front i el ballador de costat; la Fig. 5 bis és la mateixa posició, feta també per la cama dreta, vista ella de costat i ell de cara; i la Fig. 6 mostra el conjunt, compost de quatre parelles, d'aquesta prime-

Fig. 6

ra part del ball. Entengui's que aquesta posició, feta per la cama esquerra, resulta ser igual a la que fa la cama dreta, i perxò no considerem de necessitat presentar-ne exemple gràfic, amb més motiu encara, perquè les mans i braços no es mouen i només el còs ho fa lleugerament com ja hem dit, seguint el moviment marcat pel peu i cama.

La primera part, doncs, és ballada suaument tal com l'acabem

de descriure (Figs. 5, 5 bis i 6, Planta II), o bé és passejada, (Figura 1, Planta I), per donar repòs als balladors.

A la segona part, que com hem dit, és la que es balla, les parelles se posen de manera que el ballador està quasi de cara a la balladora i al mateix temps que cada parella va marcant el punt del ball, va avençant de front cap endavant (Planta III). El punteig es fa segons s'ha descrit, això és, relliscat; aquesta segona

Fig. 7

Fig. 7 bis

part del ball, però és aon els balladors jóvens puntegen un xic saltat. Sia com sia que ballin aquesta part, com que cada parella és independent de l'altra, pot cada una d'elles puntejar com millor li plagui, sense que perxò alteri per res la dança.

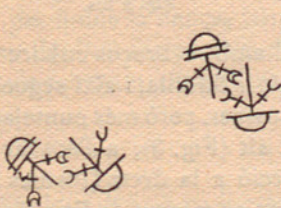
Així com en la primera part els braços i mans que els balladors se tenen agafades no es mouen i al puntejar, el còs fa un petit moviment de balança, en la segona part és tot al revés, puix el còs s'ha de conservar aplomat verticalment i els braços i mans s'han de moure marcant a temps el ritme del moviment que fan peus i cames, de manera que quan el peu esquerre creua per davant

del dret, la mà dreta es decanta cap enfora apartant-se del còs del ballador i seguint la direcció del peu esquerre, tot estirant el braç. (Fig. 7) Quan creua el peu dret per davant de l'esquerre, la

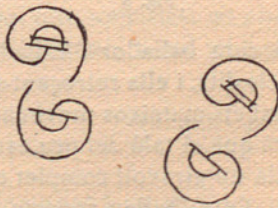

Fig. 8

mà dreta es dirigeix cap a davant del pit doblegant el braç i per tant seguint la direcció del peu dret (Fig. 7 bis). Tots aquests mo-

Planta IV

Planta IV bis

viments de braços i cames, tal com els hem descrits, corresponen als que fa el ballador; els de la balladora són iguals però a la inversa, de manera que quan ell creua l'esquerra ella ho fa amb

la dreta i la mà va enfòra: la d'ella és l'esquerra; i quan ell creua el dret ella creua l'esquerre: la seva mà endintre. Les Figs. 7 i 7 bis mostren el que deixem explicat.

Al final de la segona part la balladora fa *Risto*, encara que també s'acostuma suprimir-lo quan se balla la primera part.

Quan els balladors determinen no ballar més, per acabar ballen la segona part a semblança de la jota aragonesa, posant-se de

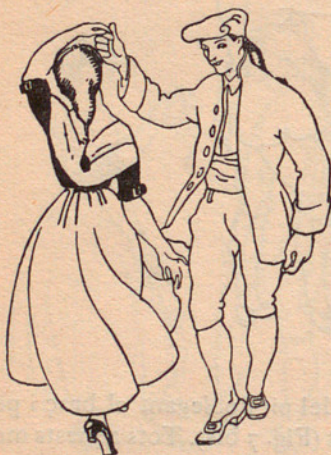

Fig. 9

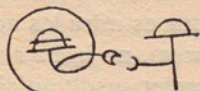
Fig. 9 bis

cara a cara ballador i balladora, ell amb els braços enlaire fent petar els dits, i ella retroçant-se un xic la faldilla, i així segueixen marcant els mateixos moviments de cames, però més puntejat, de manera que el taló del peu està més alt (Fig. 8); a l'acabar fan ell i ella un giravolt complet en direcció a la dreta (Plantes IV i IV bis). Quan ballen aquesta figura no es mouen de lloc i la primera part la fan passejada.

Havem nomenat diferents vegades la paraula *Risto*, paraula que vol dir el moviment de rotació o giravolt complet que fa la balladora tenint-se sobre la punta d'un peu seguint la línia de

una circumferència, passant per sota del seu braç que manté arquejat fent-li a manera de pont i sense deixar-se de la mà del ballador; aquest no es mou, només té el seu braç aixecat enlaire tenint la mà d'ella que s'apoya en la seva. La fig. 9 mostra la posició poc després d'haver començat el *Risto*, la fig. 9 bis, poc abans d'acabar-lo, i la Planta V senyala la posició i moviment de ballador i balladora.

Quan el ball comença, cada parella que va entrant al lloc destinat per ballar, la balladora fa *Risto* i el ballador diu aquesta paraula cridant de manera que la senti tothom; si el ball és comen-

Planta V

çat, cada parella que hi entra ha de fer el mateix a manera de salutació o Déu vos guard; per sortir del ball no s'ha de dir ni fer res, és lliure cada parella d'obrar a la seva voluntat, encara que el ball continuï. Com se veu, l'entrada i la sortida de cada una o més parelles no priva ni destorba el ball per res: aquest pot seguir sense interrupció, per això és que se'l qualifica de Ball obert.

De vegades, per acabar, quan balladors i músics decideixen donar per finida la dansa, fan la *Rasa*, que consisteix en alterar el ritme del Ball Pla passant de ternari a binari, i, per tant, prenent aire de marxa o galop final.

AURELI CAPMANY

Dibuixos d'APELES MESTRES I FRANCESC LABARTA.

Harmonització d'EUSEBI BOSCH I HUMET.

EL MOCADORET AL COLL

O nsevilla que anem pels carrers de la ciutat, — carrers i carrerons, — a més a més de la dama elegant i embolcallada que es mira en tots els cristalls de les botigues, imperceptiblement; de la menestrala espandida i riallera, amb els ulls plauts, duent mitenes i amb les puntes dels dits morades; del senyor gras — potser de Reus — amb un anell gros; del petit comissionista — potser de Sabadell — amb capell verd i corbata vermella, de l'estudiantet que es mira les noies amb aire vagament insolent (hipòcrita), veurem, no hi ha remei, el noi menut amb el mocadoret al coll. El noieta susdit anirà en llibertat a comprar calcomanies (amb una galeta de propina) a casa l'adroguer; o confabulat amb altres sortirà d'estudi i jugarà amb escomesa incivil, llençant-se contra les cames dels passants; o bé, arrocegat d'una avia rondinaire o d'una minyona distreta, belarà amb la convicció discontinua d'un bè «opiniâtre». Però mai no el veureu alliberat de son jou, del lligam vermell o blanc de son coll. El noi menut de Barcelona, fins quan se tira de cap, en la cecitat de son delit jugarer, contra el melic d'un rentista que fa la digestió, és un esclau; i la seva cadena és el mocadoret al coll.

El noi menut de Barcelona, per comptes de ser una vida que s'espandeix en la gaia llibertat, limitant-se son medi protector a assegurar-ne el ritme, es redueix a una mena de bestiola captiva, arrabçada a la convivència amb les coses naturals; és una pobreta cosa amargada pel truc d'aquella sol·licitut inlassable de sos pares i coneguts, en la qual ha vingut a transformar-se l'instint nadiu en l'home de fastiguejar a algú. Avui en dia els hòmens tenen per costum desfogar llur temperament malagradós donant-li com a derivatiu la creació d'un reglament tirànic de la felicitat dels altres. El marit, cremat perquè l'han pessigat a la Borsa, o té mal de cap, o li han servit una truita que no té aque-

Illa rossor igualeta que li plau, diu a la seva dòna, amb una mena de zel, en tò furiós: —Ara, brena, aquesta tarda!— I al noiet: —¿Què et deslligues, ara? Ni un sol moment has d'anar sense el mocadoret al coll!

El mocadoret al coll, vol dir jugar en una cambra tancada amb llums encesos. Vol dir menjar segons el comandament dels pares, menjar quan no es té gana, o el menjar desplaui. Vol dir la plasmació del sentiment familiar en una serie de besades i rebrecs de senyores madures i piloses. Vol dir la perpetua coacció amorosa de la mirada maternal, entreteniment i voluptat de les dames, que xucla i migra els infants. Vol dir ser tragi-nat a oficis massa llargs, a cinematògrafs que desperten ganes de bellugar-se i de fer pipí, a funcions de teatre d'hores tardanes, a visites insoportables vora una calaixera agençada d'uns florers amb campana de vidre, veient-se, per un balcó, un trist paisatge crepuscular de Ciutat Nova inhabitada, uns solars amb herbeis i desferra. Vol dir la manca de familiaritat joiosa amb els quatre elements que donen als hòmens l'independència i l'alegría: aire, aigua, foc i terra. Vol dir l'atuiment de tota iniciativa, gracies al tòpic comodíssim: que l'infant és un ser feble regalat als pares per ser manat i amoixat. El mocadoret al coll vol dir que el noi, quan sigui gran, serà una mica tímid, una mica violent, una mica pessimista, una mica insociable, poc personal, poc valent, poc passional, gens ambiciós, mai capaç de dominar grans perspectives d'idea o de fortuna. El noiet que du el mocadoret al coll, si amb el temps fa una mica d'introspecció, s'adonarà que ell és obra dels atavismes, del medi, de les maníes, de la rutina, del sentimentalisme inorgànic: s'adonarà que ell està absolutament nèt de haver-se intervingut i fins d'haver-se desclòs, i es mou amb gestos previstos, com un autòmata, estirat pel mal fetixisme casolà del qual era símbol el mocadoret al coll.

Bellafila (JOSEP CARNER)

EDIFICIS ESCOLARS

El Consell d'Investigació Pedagògica va formular per encàrrec de la Mancomunitat el següent informe, aprovat, en les seves línies essencials, pel Consell Permanent, en sessió del 19 de Maig de 1915:

EL PROBLEMA DE LA CONSTRUCCIÓ ESCOLAR. — El problema de la construcció d'edificis escolars és més complex que a primera vista no sembla, perquè penetra fins a l'essència de l'escola. El local se lliga estreta-

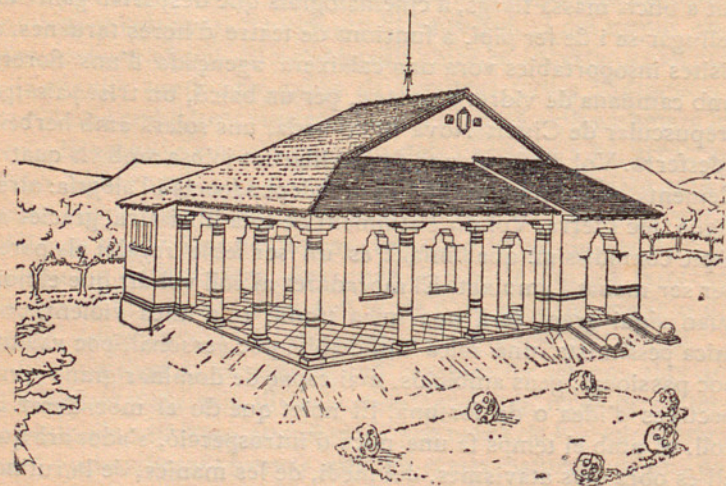

Fig. 1

ment amb els mètodes d'ensenyança, i aquests són derivats de les fins de l'educació i de les teories pedagògiques per assolir aquestes fins. En els moments actuals en què una nova pedagogia verament científica està fent la seva aparició, tota temptativa dogmàtica de solucions escolars no pot ser altra cosa que un signe d'ignorància.

No obstant, la realitat escolar en nostra terra és crua, i, mentre s'espe-

EDIFICIS ESCOLARS

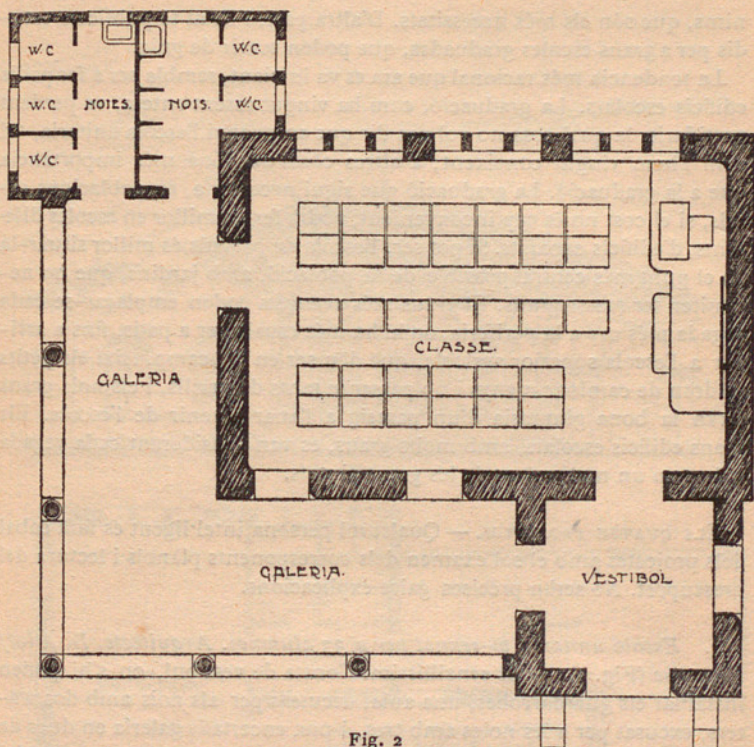

Fig. 2

ren solucions més perfectes, la consciència ens diu que fem quelcom per alleujar la situació. Aquesta, la realitat pedagògica, és un nombre d'escoles que ni funcionen tampoc per manca de local, altres que porten una vida descuidada per estar allotjades en locals que no reuneixen condicions sanitàries, i altres que podrien millorar qui-sab-lo si en compte de funcionar en locals llogats de cases particulars poguessin esplaiair-se en un edifici públic, construït segons les recomanacions de la pedagogia.

El Consell d'Investigació Pedagògica, al ser honrat per la Mancomunitat de Catalunya amb l'encàrrec d'estudiar algunes solucions d'edificis escolars, cregué que devia limitar-se, per ara, a estudiar els tipus mi-

nims, que són els més necessitats. D'altra part, l'Estat té publicats estudis per a grans escoles graduades, que poden servir de guia.

La tendència més racional que ara es va iniciant, sembla ser a fer petits edificis escolars. La graduació, com ha vingut essent entesa, va perdent partidaris, la qual cosa no vol pas dir que en guanyi l'escola unitaria, tal com l'hem vingut coneixent; a altres coses se dona més importància que a la graduació. La graduació que sigui necessària, en poblacions rurals, si el cost no és cap inconvenient, podrà fer-se millor en escoles diferents, d'edificis separats. Si pot ser, l'escola de pàrvuls és millor situar-la en el punt més central possible de la població, amb jardins, que no necessiten ser massa grans. El grau més avançat poden emplaçar-se cada vegada més cap a la perifèria, on hi ha més espais per a patis, fins a arribar a l'escola superior agrícola, que deu ser en ple camp. Així els petits tindran de caminar menys i no passaràn tants de perills, i els nois grans faràn la bona gimnàsia d'un passeig a l'anar i venir de l'escola. Els grans edificis escolars, amb molts graus, es van considerant cada vegada més com un mal menor de les grans ciutats.

ELS QUATRE PROJECTES. — Qualsevol persona intel·ligent es farà cabal dels projectes amb el sol examen dels corresponents plànols i lectura del pressupost. No seràn precises gaire explicacions.

1. *Escola unitaria bi-sexual per a 33 alumnes. Arquitecte, D. Adolf Florensa* (Fig. 1). — És senzillíssim. Consta de vestibul, on s'hi poden instal·lar els guardarobes, una aula, excusats per als nois amb dos wasters, excusat per a les noies amb tres, i una encertada galeria en dues de les cares (Fig. 2). Aquest model pot adoptar-se, amb alguna economia, per a nois sols o per a noies soles, per a pàrvuls solament o per a alumnes elementals.

Està pressupostat aquest edifici en 12,287'22 pessetes, com a valor de construcció, i amb el 14 per 100 adicional obligatori, resulten 14,007'52 pessetes. L'augment convencional de 10 per 100 per a moblatge, fa pujar la quantitat a 15,408'27, ço que dona un promedi de cost de 426'22 pessetes per alumne.

L'edifici té cambres d'aire sota el paviment i damunt del sostre de la sala, per protegir-la de l'humitat, del fret i de la calor, i s'ajusta a les prescripcions oficials vigents sobre construcció escolar.

EDIFICIS ESCOLARS

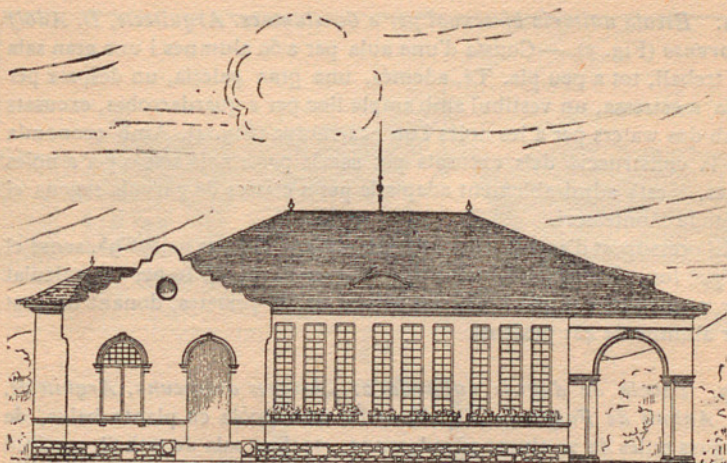

Fig. 3

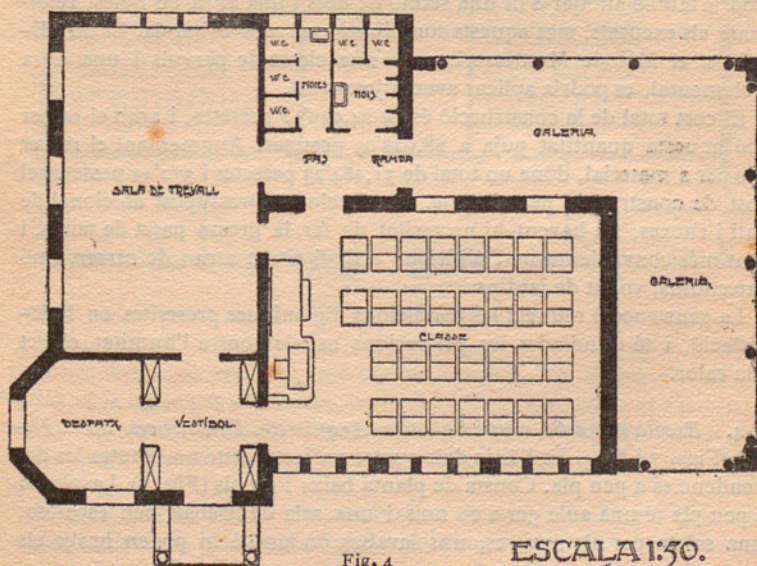

Fig. 4

ESCALA 1:30.

2. *Escola unitaria bi-sexual per a 60 alumnes. Arquitecte, D. Adolf Florensa* (Fig. 3). — Consta d'una aula per a 60 alumnes i una gran sala de treball, tot a peu pla. Té, además, una gran galeria, un despatx per a la mestressa, un vestíbul amb ample lloc per a guardarrobes, excusats amb dos waters per a les noies i un pas-rampa (Fig. 4). Amb economia en la construcció dels excusats pot servir per a nois sols o per a noies soles, i està admirablement adaptada per a classes de pàrvuls segons el Mètode Montessori.

El pressupost d'aquest edifici està donat en pessetes 21,578'95, sense el 14 per 100 adicional, i en 24,600 pessetes amb ell. El 10 per 100 calculat per a moblatge fa pujar aquesta xifra a 27,060 pessetes, donant un cost per alumne de 451 pessetes.

3. *Escola de dugues aules de 21 alumnes cadascuna. Arquitecte, D. Antoni de Falguera* (Fig. 5). — És una escola en planta baixa, de dugues aules de 21 alumnes cadascuna, espaiosa sala de treball, vestíbul amplíssim, sala de professors, lavabos i excusats amb dos waters (Fig. 6). Podria també allotjar-s'hi una secció de nois i una altra de noies, reformant els excusats, mes aquesta combinació val més evitar-la. És un edifici on el Mètode Montessori, amb una classe de pàrvuls i una altra d'elemental, es podria aplicar aventatjosament.

El cost total de la construcció és de 24,949'15 pessetes, i amb el 14 per 100 aquesta quantitat puja a 28,622'03 pessetes. Augmentant el 10 per 100 per a material, dona un total de 31,484'23 pessetes i 372'43 pessetes el cost de construcció per alumne. No s'inclou el pressupost adicional de pati i annexes, no havent-hi necessitat de fer la grossa paret de tanca, i sent més convenient que l'edifici no estigui situat a ran de carrer, sinó cap endins, voltat de jardins.

La construcció reuneix les condicions higièniques prescrites en la legislació, i té estudiades les perfeccions usals contra l'humitat, el fret i la calor.

4. *Escola per a 60 nois i 60 noies. Arquitecte, D. Francesc de P. Nebot* (Figs. 7 i 8). — És l'únic dels quatre projectes que no té totes les dependències a peu pla. Consta de planta baixa i un pis (Fig. 9). La planta a peu pla té una aula per a 60 nois i una sala de treball ben espaiosa, una saleta per als mestres, uns lavabos on també hi poden haver els

EDIFICIS ESCOLARS

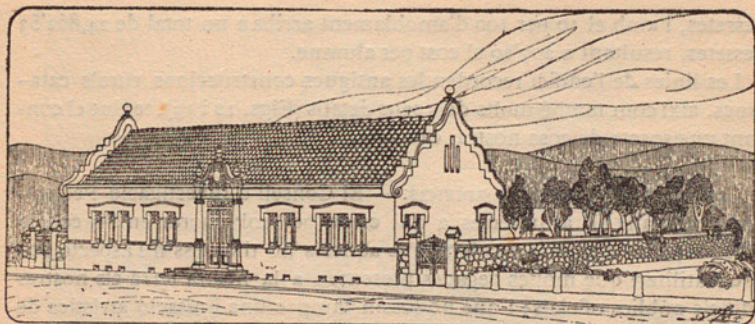

Fig. 5

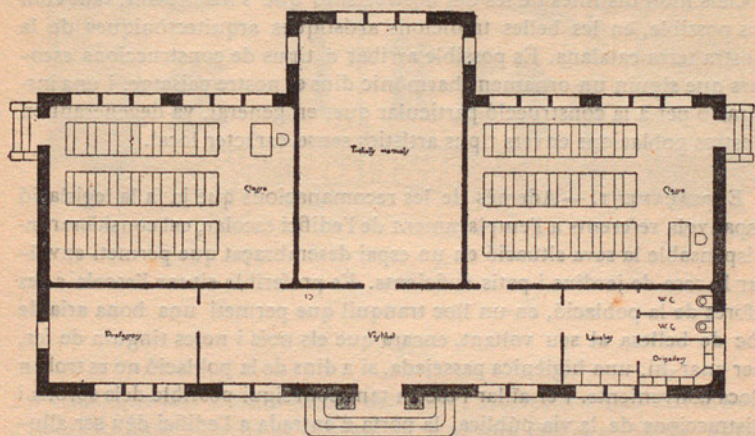

Fig. 6

guardarrobes i uns excusats amb tres waters (Fig. 10). El pis alt consta d'una aula capaç per a 60 noies, un terrat amb una pèrgola, que pot servir de cosidor (l'economia domèstica es pot fer a la sala de treball de sota) i per a esbarjo, lavabos, excusats i saleta per a la mestra, igual que abaix (Fig. 11).

El preu que ha donat l'Arquitecte per aquesta construcció és el de 19,826'58 pessetes, que amb el 14 per 100 d'augment passa a ser 22,602'30.

pessetes, i amb el 10 per 100 d'amoblament arriba a un total de 24,862'53 pessetes, resultant a 207'20 el cost per alumne.

Les línies de l'edifici recorden les antigues construccions rurals catalanes, així com també molts dels seus detalls (Figs. 12 i 13), tenint el conjunt un aspecte de cosa nostra, catalana.

CARÀCTER ARTÍSTIC DELS EDIFICIS. — El Consell d'Investigació Pedagògica recomanà als arquitectes a qui cridà per col·laborar en l'execució dels projectes d'edificis escolars, que aquests no tinguessin l'aspecte pobre i utilitari que moltes vegades presenten a la nostra terra els nostres edificis públics oficials; i que no fossin tampoc una imitació artística de les construccions escolars d'altres països de condicions climatològiques i socials molt distintes de les del nostre, sinó que s'inspiressin, tant com fos possible, en les belles tradicions artístiques arquitectòniques de la nostra terra catalana. És possible arribar a tipus de construccions escolars que siguin un ornament harmònic dins el nostre paisatge, i una inspiració per a la construcció particular que, en general, va degenerant en nostres poblacions envers tipus artístics sense caràcter local.

EMPLAÇAMENT. — Ademés de les recomanacions que ja fa la legislació espanyola referents a l'emplaçament de l'edifici escolar, cal considerar indispensable la seva situació en un espai desembraçat que permeti envoltar la casa de jardins i patis suficients. És preferible situar l'escola a les afores de la població, en un lloc tranquil que permeti una bona aria de jòc de bellesa al seu voltant, encara que els nois i noies tinguin de fer, per anar-hi, una higiènica passejada, si a dins de la població no es troben llocs convenients. Per aïllar l'escola tant com sigui possible dels sorolls i distraccions de la via pública, la porta d'entrada a l'edifici deu ser allunyada de la línia del carrer.

Deu condemnar-se en absolut la pensada que tenen alguns Ajuntaments de construir els edificis escolars formant un mateix còs amb les Cases Consistorials, jutjats i demés edificis públics que res tenen que veura amb la pedagogia.

LA SALA DE TREBALL MANUAL. — Cada dia l'escola es va concebibint menys com una aula i més com un obrador de treball. L'ensenyança fou primerament una transmissió oral de coneixements que feia el professor,

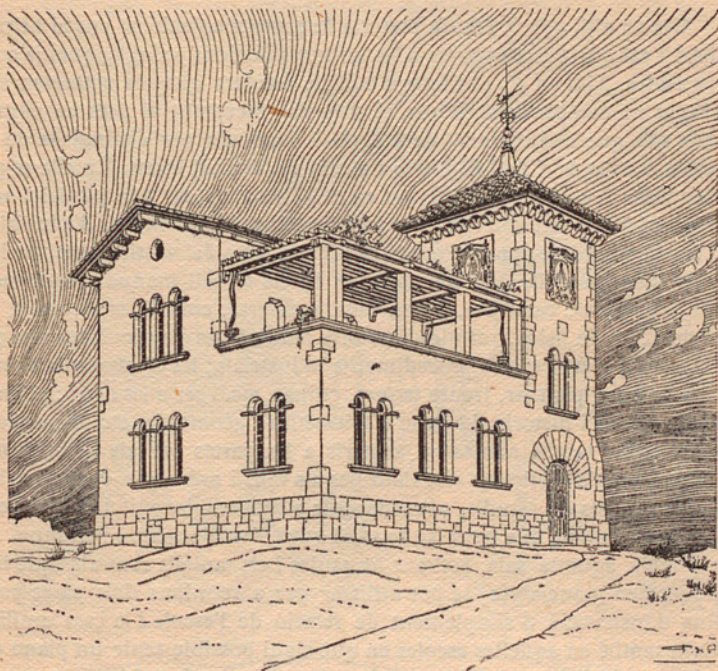

Fig. 7

o visual que feia la lletra escrita del llibre; després fou una demostració manual, amb aparells si convenient era, que feia el professor, davant dels seus alumnes; finalment, s'ha afegit la comprovació personal dels coneixements feta per l'alumne en els laboratoris i obradors, àdhuc en l'escola elemental. El futur ens reserva probablement la solució del treball individual i especialíssim de cada alumne per propia inspiració, dins un ambient d'estímul graduats segons les necessitats de creixença de l'alumne i apartant-se l'ordenació de coneixements que es van trobant de l'ordre rígid, purament d'ordenació lògica de l'assignatura i no de necessitat psicològica de l'educande, que estem acostumats a veure en els llibres de text, fins i tot en els dels infants.

Mes en allò que és encara materia de experimentació no ens hi hem de ficar i cal que ens atenguem a les millors solucions pedagògiques ja comprovades. Així en els projectes d'edificis escolars que es sotmeten s'ha tingut un compte especial que hi figurés (exceptant el més econòmic) una sala que s'ha designat de «Treball Manual» per distingir-la de les aules o sales de «Treball Oral» i també de Treball escrit. En ella es poden donar les classes pràctiques en què l'alumne cal que participi amb responsabilitat en el treball d'experimentació de fenòmens, d'adquisició i comprovació de coneixements, d'entrenament del sentit muscular i de l'habilitat manual, etc., tals com són les de treball manual propiament dit (en paper, cartolina, fusta, llauna, filferre, cordill, suro, etc.); les d'elements de física, química i historia natural; les d'agricultura i les que tinguin que veure amb procediments industrials; les d'economia domèstica (rentar, planxar, treure taques, cuinar, etc.) per a les noies; algunes de geografia i historia, i àdhuc d'aritmètica i geometria, etc. En aquesta sala poden també adossar-se armaris a les parets per als llibres d'una indispensable biblioteca circulant per als nois i noies que després, a l'acabar aquests els estudis, pot esdevenir biblioteca juvenil i àdhuc per a adults — un llaç que serveixi de unió entre l'escola mare i l'alumne. Aiximateix aquesta sala, retirant les taules i els taulells centrals (que han de ser ben manejables) se pot utilitzar per a reunions dels pares per a fins d'instrucció o simplement de relació de l'escola i la casa familiar. Com també en aquelles escoles en què sigui possible tenir un piano per a l'execució de bona música, potser serà convenient instal·lar-lo en aquest lloc. El Consell d'Investigació Pedagògica té en estudi un Manual del Mestre per a l'ús d'aquesta sala de treball, detallant els experiments i manipulacions que podrà fer-se, material que es necessitaria, programa dels treballs i ordenació dels mateixos durant el curs, resultats a obtenir amb alumnes de distintes edats, etc., a fi de facilitar, tant com sigui possible, la tasca del mestre, i en vistes a obtenir, amb un mínim de molesties i de despeses, un màxim d'aprofitament en els alumnes.

L'ALLIÇONAMENT DE LA REALITAT. — Desitjos de no fer feina en va, el Consell d'Investigació Pedagògica ha estudiat i resolt únicament quatre projectes d'edificis-escola, els més senzills. Abans de passar a l'estudi de noves construccions escolars, que sens dubte serà necessari fer, cal que s'assagi la construcció d'algun dels tipus estudiats i, millor encara, de

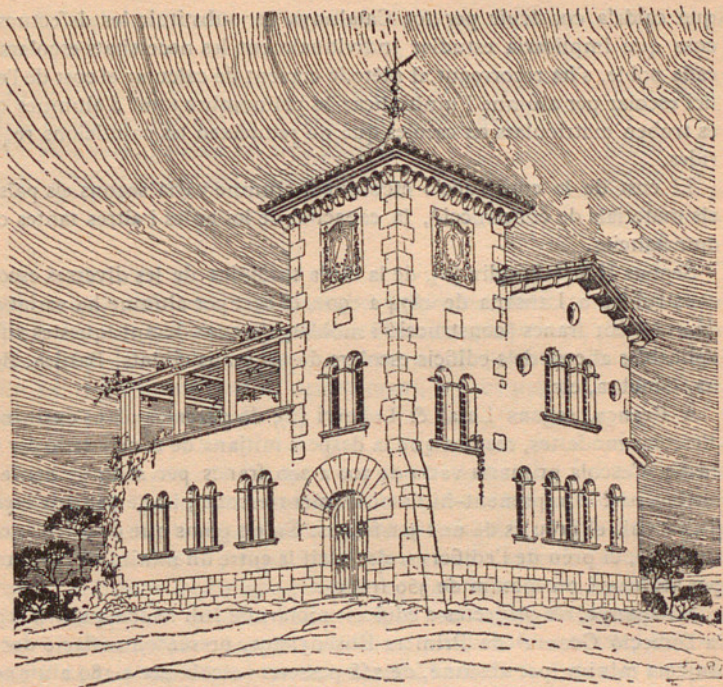

Fig. 8

tots ells, a ser possible en encontres catalanes ben diferents. La realitat té sempre les seves ensenyances dignes d'ésser tingudes en compte.

Hauria de procurar-se que cada arquitecte dirigís l'execució de l'edifici per ell projectat, tant per obtenir una obra més acabada com per la justícia que representa el que sigui ell qui es beneficiï en la direcció de un projecte propi.

Aquesta realització fóra un control del cost per alumne i ens portaria al cost de conjunt més exacte.

EL COST, PER ALUMNE, DE LA CONSTRUCCIÓ ESCOLAR.—No sent possible, sense mitjans especials de treball, fer un estudi de les escoles precises

que caldria construir per tot Catalunya per substituir les defectuoses, cosa que implicaria estudiar individualment les necessitats escolars de cada poble, s'ha recorregut al mètode corrent de calcular el cost de l'edifici escolar per alumne i multiplicar-lo pel nombre total d'alumnes que es troben matriculats en escoles que no reuneixen les condicions requerides.

El cost de la construcció escolar per alumne varia segons els països, els materials de construcció, la capacitat de les aules i altres tantes circumstancies.

Segons Henry Baudin (1), de la taula sinòptica de les diverses escoles construïdes a Lausana de 1874 a 1902, el cost per alumne ha variat allí de 418 a 661 francs (construcció i moblatge); considerant aquestes xifres aplicables al cost dels edificis escolars de les grans ciutats, Basilea, Berna, Ginebra, etc.

A França, segons Leraí & Labeyri (2), de diversos plans examinats d'escoles modestes, resulta que la despesa mitjana de construcció per un edifici d'escola primària varia de 200 a 240 francs per alumne sense el terren, però comprenent-hi l'amoblament escolar; i que per una escola de pàrvuls el preu és de uns 300 francs. En els plans que detallen a continuació, el preu de l'edifici escolar oscil·la entre un mínim de 135 francs per alumne i un màxim de 350 francs.

A Espanya, els projectes d'edificis escolars de Juli Sàenz, publicats per la Direcció General de Primera Ensenyança, presenten variació des de un cost mínim, per alumne, de 265 pessetes (escola per a 180 alumnes, a un cost màxim de 601 pessetes (escola de 126 alumnes), passant per la següent escala: 312 pessetes (120 alumnes), 345 pessetes (252 alumnes), 360 pessetes (168 alumnes), 399 pessetes (252 alumnes), 405 pessetes (60 alumnes), 407 pessetes (126 alumnes), 422 pessetes (120 alumnes), 504 pessetes (84 alumnes), comprenent-hi el moblatge, que representa un 10 per 100 de la construcció.

L'Ajuntament de Barcelona té premiats, en un concurs recent, vuit tipus d'edificis escolars, projectats per a 160, 320 i 640 alumnes, els quals fluctuen entre un cost mínim per alumne de 475 pessetes i un màxim de 760 pessetes, inclòs el 10 per 100 per a moblatge.

Els quatre estudis d'edificis escolars que sotmet el Consell d'Investi-

(1) *Les constructions scolaires en Suisse*, p. 103.

(2) *Guide pratique pour la construction des écoles*, p. 195.

EDIFICIS ESCOLARS

gació Pedagògica ofereixen els següents costs per alumne, incloent-hi el moblatge :

Projecte Florensa, Solució A, d'escola per a 33 alumnes.	467'22 ptes.
Idem Florensa, Solució B, d'escola per a 60 alumnes.	451 »
Idem Falguera, d'escola per a 84 alumnes	372'43 »
Idem Nebot, d'escola per a 120 alumnes.	207'20 »
	1,498'85 ptes.
	$\frac{1}{4}$ 377'46 »

El promedi del cost d'edifici escolar d'aquests quatre projectes és de 377'46 pessetes. Per als efectes de calculacions generals es pot considerar aquest promedi, en números rodons, de 400 pessetes. No s'hi comprèn en tots aquests preus, naturalment, el que puguin costar els terrenes on l'escola s'edifiqui.

EDIFICIS ESCOLARS A CATALUNYA EN MALES CONDICIONS, EN CONDICIONS REGULARS I DE PROPIETAT PARTICULAR. — És una dada que interessa conèixer, anc que sols sigui aproximadament, la dels edificis que caldria construir a Catalunya perquè les escoles actuals estessin allotjades en bones condicions pedagògiques. El següent estat dóna les xifres dels edificis ocupats per escoles públiques que reuneixen males condicions, i dels qualificats com a regulars en llum, ventilació i capacitat, etc., segons el darrer cens escolar del Ministeri d'Instrucció Pública, de 1908. S'inclou també la xifra hipotètica dels alumnes que actualment es troben matriculats a les dites escoles.

	Escoles dolentes		Escoles regulars	
	Nombre	Alumnes	Nombre	Alumnes
Barcelona (sense la capital)	74	4,205	277	17,514
Girona	60	3,432	203	10,872
Lleida	135	7,200	257	14,437
Tarragona	66	4,859	194	15,941
Totals per Catalunya.	335	19,696	931	58,764

Per cercar la xifra dels alumnes assistents a les escoles dolentes i regulars s'ha dividit el nombre total d'alumnes matriculats a totes les es-

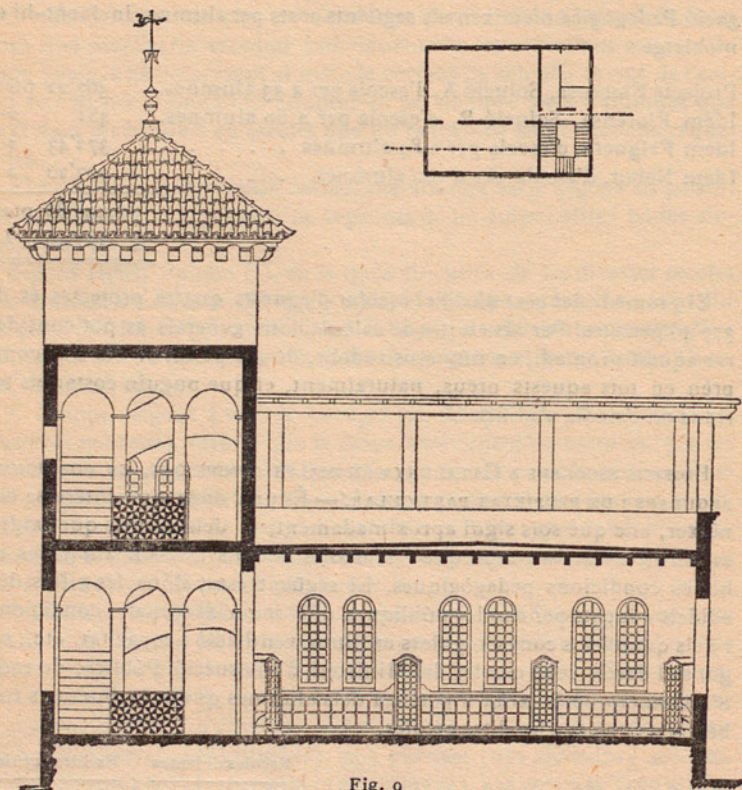

Fig. 9

coles d'una provincia (bones, regulars i dolentes) pel nombre d'aquestes escoles; i suposant que cada una d'elles tenia la mateixa capacitat escolar, s'ha cercat el nombre d'alumnes que corresponien a les escoles dolentes i a les regulars. Amb tot i ser una calculació defectuosíssima i quasi sense fonament, és l'única que permeten les dades de l'estadística esmentada. La matrícula s'ha calculat la que correspondria a l'any 1913, tenint en compte que la població de Catalunya del 1908 a l'any que som ha augmentat un 4 per 100.

EDIFICIS ESCOLARS

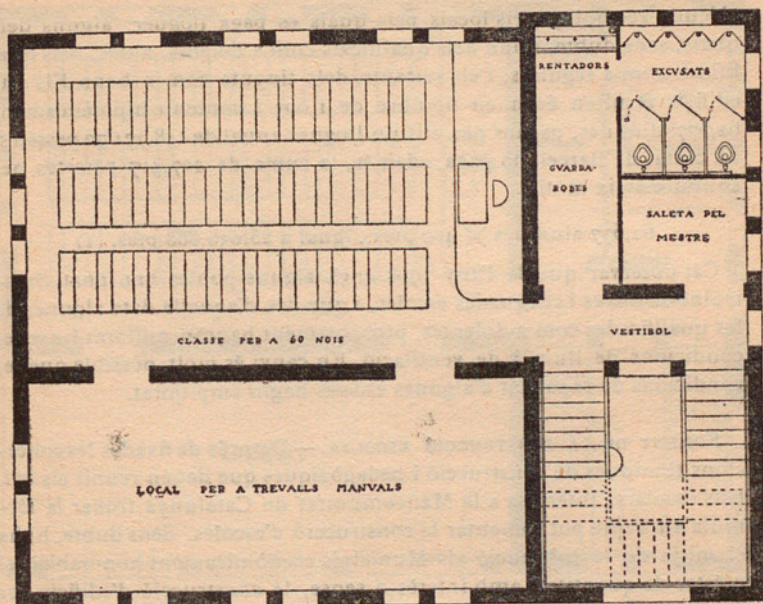

Fig. 10

COST DELS EDIFICIS QUE CALEN A CATALUNYA. — Prenent la xifra de 400 pessetes per alumne com a cost de construcció i amoblament dels edificis que cal construir a Catalunya (1) per reemplaçar els actuals edificis escolars que es troben en males condicions, s'obté el següent resultat :

19,696 alumnes $\times$ 400 ptes., igual a 7.878,400 ptes.

El càlcul per als edificis en condicions regulars és el següent :

58,764 alumnes $\times$ 400 ptes., igual a 23.505,600 ptes.

És també interessant de saber el que costaria, segons els mateixos

(1) S'exclou la ciutat de Barcelona. Segons un estudi recent de D. Emili Asencio, perquè aquesta ciutat tingui escoles per a la meitat aproximada del seu cens escolar, fóra precis construir 60 edificis per a escola graduada, que importarien 17.610,000 pessetes, no incloent-hi, segons sembla, el seu amoblament.

càlculs, reemplaçar els locals pels quals es paga lloguer, alguns dels quals, sens dubte, seràn dels qualificats com a dolents, altres, dels qualificats com a regulars, i els restants, dels tinguts com a bons. Els dits edificis resulten ésser en nombre de 1,003 i contenir hipotèticament 62,577 alumnes, pagant per ells un lloguer anual de 148,371'72 pessetes. La ciutat de Barcelona paga, ademés, la suma de 227,417 pessetes per aquest mateix motiu.

62,577 alumnes $\times$ 400 ptes., igual a 25.030,868 ptes. (1)

Cal observar que de l'any 1908 ençà alguns pobles han anat construint-se noves i adequades escoles, i que des d'aquella data algunes de les qualificades com a dolentes, probablement hauràn millorat les seves condicions de llum i de ventilació. En canvi és molt possible que les condicions de capacitat d'algunes escoles hagin empitjorat.

FOMENT DE LA CONSTRUCCIÓ ESCOLAR. — Després de fixades les condicions tècniques de construcció i pedagògiques que deuen reunir els edificis escolars, interessa a la Mancomunitat de Catalunya trobar la fórmula amb què pot fomentar la construcció d'escoles. Sens dubte, hi ha el mitjà de la subvenció als Municipis econòmicament honorables, el préstec de quantitats amb interès o sense, la construcció d'edificis per compte de la Mancomunitat, amortitzant els Ajuntaments llur valor mitjançant un lloguer anual, un conveni equitatiu amb l'Estat, etc. No obstant, el Consell d'Investigació Pedagògica se sent incompetent de aconsellar una fórmula precisa de conveniència i eficàcia sense haver-se posat abans en contacte directe amb la realitat escolar dels pobles i amb la econòmica dels Ajuntaments de Catalunya. Hauria de designar-se una persona competent i d'esperit que, amb els plans d'escoles a la mà, visités aquests pobles i recollís les seves aspiracions en aquesta matèria, enterant-se de la quantia de l'esforç que estessin disposats a realitzar per tenir bons locals escolars; i ensems fent néixer aspiracions i desvetllant ideals. Després d'aquest estudi i construïdes ja algunes escoles com a prova, podria la Mancomunitat de Catalunya fixar unes bases eficaces

(1) Si capitalitzant els lloguers se volguessin construir aquestes escoles a base de un emprèstit al 4 per 100, l'empresa no fóra factible, puix en 60 anys sols s'haurien amortitzat 3.356,597 pessetes d'aquests 25.000,000 de pessetes. En el cas de Barcelona ciutat, en el mateix espai de tem, s no s'haurien amortitzat més que 5.144,809 pessetes.

EDIFICIS ESCOLARS

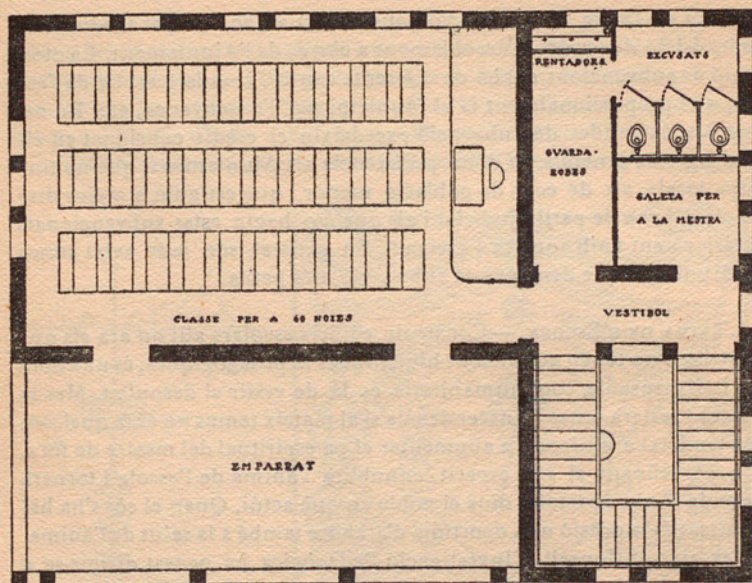

Fig. 11

de foment de la construcció escolar, que respondrien a la realitat dels pobles de la nostra terra.

L'Estat francès protegeix la construcció escolar consignant anualment 5.500,000 francs en els seus pressupostos. La proporció en què subvenciona els Municipis per aquest motiu no pot ser major d'un 80 per 100, ni menor d'un 15 per 100 del cost de les obres. Aquest percentatge és determinat en raó inversa al valor de la centèsima comunal, en raó directa de les càrregues extraordinàries del Municipi i segons l'importància de les obres projectades, essent prefixat per unes taules de caràcter general.

L'Estat espanyol s'és obligat a consignar anualment en els seus pressupostos la quantitat de 1.000,000 de pessetes per subvencionar la construcció escolar d'Espanya en Municipis majors de 500 habitants, i 500,000 pessetes per ajudar els Municipis de menys d'aquest nombre d'habitants. En aquest cas la subvenció pot arribar a un 80 per 100 del cost de les

obres; i en l'altre, la subvenció pot ser d'un 25, 50 ó 75 per 100, corrent l'adquisició de terren i l'amoblament a càrrec de l'Ajuntament. La otorgació de subvencions depèn de diferents causes, com la quantia de l'esforç que proporcionalment fa el Municipi per l'ensenyança, etc. En cas que les demandes de subvenció excedeixin el crèdit consignat en els pressupostos generals, se dóna preferència als Ajuntaments que no tinguin locals, als de cens de població menor i que estiguin a major distància del cap de partit judicial i als que no hagin estat subvencionats anteriorment amb aquesta mateixa fi. En general, són més aviat atesos els Municipis que demanen la subvenció més petita.

L'ÀNIMA DE L'ESCOLA. — Construir edificis escolars allí on ara els que existeixen no tenen condicions higièniques ni pedagògiques, és una obra tan indispensable, com humanitària és la de vestir el despul·lat. Mes la reforma restarà sense transcendència si al mateix temps no es fa quelcom que tendeixi a millorar i a augmentar el pa espiritual del mestre de fòra, el qual, refinant el seu esperit, ennoblirà l'ànima de l'escola i tornarà fecunde el seu apostolat dins el poble en què actúi. Quan el còs s'ha higiènitat és la ocasió més oportuna d'atendre també a la salut de l'ànima.

Per això el Consell d'Investigació Pedagògica ha pensat dirigir-se a la Mancomunitat de Catalunya demanant posar sota el seu alt patronatge la segona Escola d'Istiu que deurà actuar a Barcelona els vinents mesos de Juliol i Agost, quan els mestres i mestresses tenen les seves vacances.

Aquesta institució de perfeccionament pedagògic, destinada precisament als mestres rurals, fou assajada l'any passat amb un èxit franc inesperat. S'havia calculat per una assistència de sols una quarantena de mestres i mestresses, mes els alumnes hi acudiren de tot Catalunya, de Mallorca i d'alguna altra regió espanyola, fins al nombre extraordinari de 197, cosa que obligà a quadruplicar el professorat, les aules i les despeses. L'arbre s'ha fet tan ufanós que, trobant esquist el marc provincial, vol estendre's encara per tot Catalunya. L'assistència d'enguany deurà calcular-se al menys en 250 mestres i mestresses, i l'ensenyança, ja esplèndida l'any passat, caldrà que sigui intensificada i ordenada vers un plan d'estudis que, amb tres o quatre istius, pugui donar als mestres com una carrera complementària de perfeccionament pedagògic que donaria major eficàcia al seu treball.

Així, amb l'Escola d'Istiu cada any augmentant en perfecció sota el patronatge de la Mancomunitat de Catalunya, s'anirà atenent al problema intern de l'escola, al mateix temps que a l'extern. Ademés, per a què el mestre pugui, durant l'any, mantenir el caliu d'idealitat que haurà trobat a l'Escola d'Istiu i es trobi seguidament ajudat amb els recursos de la bona tècnica pedagògica, aquest Consell d'Investigació Pedagògica

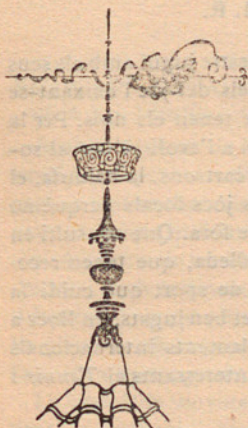

Fig. 12

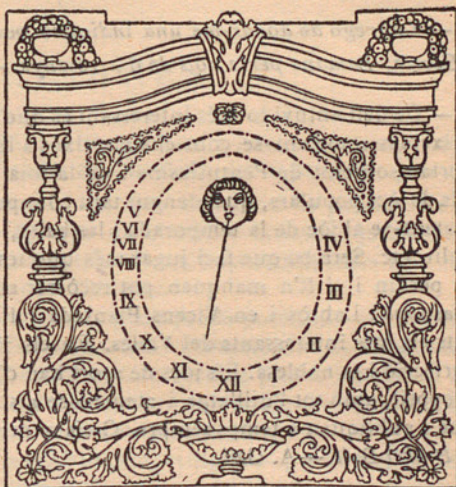

Fig. 13

té l'honor de proposar, com a seqüela d'aquella Escola, la creació d'un «Butlletí Mensual d'Ampliació Pedagògica», a repartir gratuïtament a tots els mestres de Catalunya, on es vagin consignant els progressos de la Pedagogia i detallant pràcticament els seus mètodes, mitjançant la col·laboració d'experts, degudament retribuïda.

Per a aquestes obres d'intensificació espiritual de Catalunya, així com per a tota altra que tingui a bé encomanar-li la Mancomunitat de Catalunya, el Consell d'Investigació Pedagògica ofereix gustosíssim els seus humils serveis.

Barcelona, Maig de 1915.—Consell d'Investigació Pedagògica.—*Eladi Homs*, Secretari.

ELS AMICS DELS QVADERNS

Aquesta secció és oberta a una correspondència entre els mestres, sobre punts breus i concrets.

— *Li prego de donar-me una indicació per a la pràctica dels Jòcs a l'Escola. Demano per a nois de 6 a 10 anys.* — M. R.

— De bell entuvi lo més interessant és que'l mestre jugui amb els seus deixebles sometent-se com ells mateixos a les lleis del jòc i deixant-se portar sobretot de l'entusiasme i de la joia que tenen els nois. Per la tria de jòcs populars, que atengui tant com pugui a l'evolució anyal sometent-se al jòc de la temporada : les bales, els cartrons, la baldufa, el bòlit, etc. Serà bo que faci jugar més que tot els jòcs locals perquè no es perdin i si li'n manquen pot recórrer als de fòra. Que consulti en Maspons i Labròs i en Vicens Plantada i Fonolleda, que tenen recollits els més interessants del Vallès. En els jòcs de sport que cuidi la perfecció i la noblesa. Els jocs de sport han d'ésser ben jugats, en llocs a propòsit, amb tot l'utilatge i atenent-se als reglaments internacionals que's publiquen a temps sempre. Creiem molt interessants el *Tennis* i el *Basket Ball*. — A. Galí.

— *Com dirigir les amistats que'ls nois contrauen en les escoles?* — S. Vilella, Tarrassa.

— És cosa de règim i d'activitat. Un règim de subjecció, antipàtic al noi, un medi on l'infant no hi troba res per satisfer les activitats propies i adequades als seus anys i a la seva psicologia, fomenta les amistats perilloses o perniciosos. Això és axiomàtic. N'hi ha prou amb que l'esperit del noi pugui expansionar-se en un règim escolar ben generós i ben proveït ensems de tot lo que apeteix la seva creixença integral, perquè el problema de les amistats quedi solucionat gairebé del tot. Proscriuïu en absolut els sistemes de vigilància. Ompliu l'ànima de l'infant, doneu-li activitats en abundor, ja que ella no vol res més

LLIBRES

i deixeu-la sola sense temor. La dignitat humana, si res no la pertorba, vigila prou i sempre des de les primeres edats per evitar tota caiguda.
— A. Galí.

PREGUNTES REBUDES

— *Què m'aconsella sobre exercicis de sentits?* — P. R. B., Barcelona.

LLIBRES

FLORA DE CATALUNYA, per J. CADEVALL i ANGEL SALLENT, publicada per l'*Institut de Ciències de Barcelona. Quint fascicle.* 1915.

Amb la quinta de ses entregues, que acaba ara de publicar-se, es termina el primer volum dels tres de què ha de constar aquesta obra gegant, una de les més importants entre les importantíssimes que està portant a cap l'Institut d'Estudis Catalans.

Cada planta de la nostra terra es veu en aquesta publicació classificada, descrita, amb enumeració dels seus noms i explicació de ses sinonímies. Ademés la imatge n'és reproduïda d'una manera precisa i acabada. De les plantes més importants o de les que són exclusives del nostre terror, se'n dóna una reproducció colorida i en gran tamany.

La labor dels senyors Cadevall i Sallent, és digna de gran estima i l'Institut, encoratjant i dant a llum el llur treball, ha merescut un cop més l'agraïment de la pàtria.

LA LUNA NUEVA. *Poemas para niños*, per RABINDRANATH TAGORE. Traducció de Z. C. A., amb un poema de JUAN RAMÓN JIMÉNEZ. (Madrid, 1915).

En el públic occidental la gran celebritat de Rabindranath Tagore data del moment en què li fou adjudicat el premi Nobel, no sense sorpresa, àdhuc entre els medis més cultivats. Només el públic anglès havia començat de familiarisar-se amb el poeta. Ell havia fet alguna estada a Londres, cridant-hi l'atenció la seva simpàtica prestatça i noble habillament antic. Ell mateix, altrament, havia vertit del bengalí al anglès els seus propis poemes, i donat una acurada edició dels mateixos.

Aquesta edició ha estat la base de les versions a altres llengües euro-

pees. A Espanya la més coneguda d'aquelles és la d'André Gide, fidel sens dubte, però aon tal volta algunes de les més subtils sentors de l'orientalisme s'hi han pogut esvair. Andrè Gide és un protestant de raça. També ho era Herder. Però fixeu-vos *quin* Orient tria Herder, *quin* Orient comprèn. Ademés Herder aconseguia temps de *Aufklärung*. Els temps de Gide són molt distints. En general pot dir-se que hi ha, entre orientalisme i protestantisme, i entre les formes de sensibilitat respectivament corresponents, tanta d'atracció sorda com d'impossibilitat definitiva de lligar.

El traductor al castellà dels poemes compresos sota el títol genèric de «La Lluna nova», signa amb les inicials Z. C. A. No creiem ésser massa indiscrets si descobrim aquí que es tracta d'una senyoreta i d'una senyoreta catalana per son naixement. Aquestes dues condicions personals tindran que veure amb la tasca que ha fet? La versió de Z. C. A. no totalment *vertebrada* sempre, és sempre *perfumada*. Gide semblava més precís, però també més eixut. La prosa d'aquest tenia més retirança al cavall nu. La de la traductora castellana ens portaria millor l'imatge d'un petit elefant, tendre i obès.

Anomenem de nou el *perfum* d'aquestes pàgines i tornem a gaudir-ne. Heusaquí una mostra característica.

¡Ay jazmines, jazmines blancos! ... Recuerdo la vez primera que se llenaron mis manos de estos jazmines, ¡de estos blancos jazmines! He amado después el rayo de sol, el cielo, la tierra verde; he oído el líquido cristal del río en la sombra de la media noche; a la vuelta de un camino solitario, la puesta de sol del otoño me ha salido al paso como una novia que alzara su velo para decir que sí a su amado... Pero mi memoria sigue perfumada de aquellos jazmines blancos que tuve en mis manos de niño.

¡Cuánto día alegre tuve en mi vida! ¡Cómo he reído con los más felices, las noches de fiesta! En las mañanas grises canté a la lluvia mis perezosos cantares. Y ha adornado mi cuello la guirnalda nocturna de bakulas, tejida por la mano del amor... Pero mi corazón está aromado aun del recuerdo de aquellos primeros jazmines frescos que llevaron mis manos de niño. ¡Ay jazmines, jazmines blancos!

Llibre d'infants, «*La Luna nueva*» no es un llibre per als infants. L'accent de la seva poesia diria's més aviat senil, finament, admirablement, viciosament senil. Una sensibilitat molt treballada, una melancolia d'avi-poeta és també la que ha inspirat al «poeta español Juan Ramón Jiménez», quan parla «*al niño indio de La Luna nueva*»:

Estás aquí, sí, te sentimos con nosotros... Pero ¿en donde estás? ¿Juegas, en tu aldea, entre los lirios soleados y te oímos, hablando solo, cuando la brisa abre la retama de las playas, patrón de tus barquitos de papel, o estás ya en el cielo, barquero de la luna, derramando un rayo azul en el desvelo de tu madre?

Una infinita frescura, una ternera sin fin nos dicen, no sé cómo ni por qué, que existes. Pero ¿dónde? Te hemos conocido, sí; pero tú, ¿nos ignoras? ¿Te vemos, sin que tú nos veas, absorto en tus ensueños, o nos habías tú visto ya, por el borde blanco de una nube negra, una noche de estío, sin que nosotros lo supiéramos?

¡Cómo llenas con tu pequeñez todo el universo! Parece que el mundo, chiquito como la luna que viste enredada en aquel árbol, es tu balón, y que, jugando con él, haces lo que quieres de nosotros. Parece que tus manecitas tostadas andan por nuestro corazón y que lo cierran y lo abren, como una granada, a su antojo.

Viene una esencia alegre y un resplandor triste... ¿Te abres, mimoso y sonriente, sobre la falda de tu madre, y hay en el cielo una sillita vacía?... Viene una esencia triste y una luz alegre... ¿Hay una flor amarilla de champaca sobre tu pecho parado y una nueva estrella bajo tu resurrección?

La edició es molt bella, dins la economia dels medis empleats. S'en-devina, en la seva direcció, la mà artista del mateix amic de la simplicitat que dirigeix l'edició dels llibres de la *Residencia de Estudiantes*.

LOS ÚLTIMOS DIAS DE KANT, per TOMÀS DE QUINCEY. Traducció de EDMUNDO GONZÁLEZ-BLANCO. (Madrid, 1915).

Tomàs de Quincey és, un poc, el Renan de Kant. El seu Sant Marc són les memories de Wasianski. Damunt el raport autèntic, veritable i eixut, l'home de lletres (De Quincey ho fou, com l'altre, i gaire bé tan filòleg; filòleg clàssic, en lloc de semític) ve, i broda la seva composició d'artista. Aquí ja no poesia eloqüent i blanes dolçors de sensibilitat; sinó humor acre i accentuada caricatura.

Caricatura tràgica, perquè la part de la vida del filosof que ha triat el biògraf és la última, la de la decadència del pensar, caiguda i dissolució. Kant xaruc i maniàtic, Kant feble de ment, Kant invàlid, assegut a una butaca, heusaquí en veritat, un espectacle ascètic. (Quines estranyes, profundes semblances, Espanya i Anglaterra! Una descripció d'un escriptor humorista anglès és molt sovint comparable a una taula d'un vell mestre pintor espanyol).

De l'obra singular de Tomàs de Quincey en dona ara una traducció castellana, una col·lecció nova, que, editada amb el títol de *Selecta* per la societat *Mundo Latino*, diu proposar-se difondre els més elevats fruits de la cultura occidental. Anuncia darrera «Els últims dies de Kant», obres de Sterne, Rousseau i D. F. Strauss. La traducció del De Quincey, obra del fecunde polígraf castellà Edmundo González-Blanco, no sembla sempre acurada. L'acompanyen unes notes sorprenents.

GUIDE EXPÉRIMENTALE POUR L'ENSEIGNEMENT DES SCIENCES PHYSIQUES ET NATURELLES, per P. CHAUVET. (París, 1914).

En molts llibres i articles pedagògics, i sovint en els consells que es donen als educadors, és recomanat de suplir les deficiències del material que es troba a la llur disposició a les escoles destinat a l'ensenyament de les ciències físiques i naturals, per mitjà d'aplicacions enginyoses que amb els objectes usuals poden fer-se. Això és fàcil de dir. Ja resulta una mica més difícil de posar en pràctica. Cal una habilitat tècnica i manual que no es troba a la disposició de tothom. Cal, sobre tot, temps, molt de temps; temps que, si sovint el té a la seva disposició l'aficionat a experiències i jocs de física recreativa, és generalment negat al pobre mestre absorbit per mil tasques i partit entre les més peremptòries obligacions.

El llibre de M. P. Chauvet es proposa d'ajudar-lo, proporcionant-li una guia pràctica per poder, en cada cas, i a les fins de demostració dels cabdals principis de la física, realitzar aquesta amb material rudimentari, aplicat a experiències molt senzilles, però de gran vigor i alcanç demostratiu.

Aquesta *Guia* és el complement d'un anomenat *Neceser*, per als treballs d'ensenyament físic i natural a les escoles primàries que s'havia editat a França, i que sembla ser que a més d'esser-ho per les escoles primàries, és utilitzat a França per més d'un professor secundari... i àdhuc universitari.

M. Chauvet no ha fet amb aquesta petita obra un manual més. És un mètode, i fins en son contingut un gran esforç d'originalitat s'hi deixa veure. L'autor hi resumeix i condensa valiosos treballs personals. Sobre l'acceptació o no acceptació tothora dels seus resultats, dictaminin els tècnics de la física, de la química, de la biologia. Nosaltres ens limitem a senyalar el caràcter pedagògic i la seva importància pràctica en atenció a les necessitats que pot satisfer.—R.

REVISTA DE REVISTES

ASPECTES ESPERANÇADORS DELS NOUS MOVIMENTS DE LA PEDAGOGIA ELEMENTAL, per ELIZABETH ASH WOODWARD, a la *Kindergarten Review*, Juny 1915.

D'enquestes fetes sobre les impressions que homes madurs guarden de la seva primera educació, se'n treu una expressió negativa, un desig que la vida llur hagués començat *després* d'aquells anys. Això sobre tot en les nacions més velles, de sistemes fa molt de temps fixats. No així per exemple a Amèrica, on les tasques educatives esdevenen cada dia més joioses i naturals, començant per l'absència general de l'«antagonisme d'escola» entre els nens. Tota la reforma es centra a l'entorn de l'escola elemental. Els fruits més rics del pensament americà han estat duts pels pedagogs espies a terres llunyanes.

L'autora, després d'una llarga pràctica, ha arribat a la conclusió que el mal real nia en el fet, que els directors educatius s'interessen molt amb el moviment de massa, amb l'organització, la regulació, el fixament de cursos, les condicions físiques — més aviat que amb fer espellir les forces individuals de l'alumne i del mestre. En tots els grans moviments per l'amillorament hi ha com a llevar un sentit d'un desenrotllament més profunde de l'intel·ligència i l'esperit (si és que es poden separar), però per ara, especialment a les escoles és merament embrionari.

Hi ha tendències o símptomes inequívocs, ja siguin cosmopolites o característicament americans:

- 1.er Un desig creixent i universal per la divertició passiva.
- 2.^{on} Un amor d'excitaments i experiències sensorials trobades en reunions de platges, parcs, etc., freqüent absència d'amistat en la vida de família, augment dels divorcis.
- 3.er Una esborronadora falta de responsabilitat entre la gent jove.
- 4.^{art} L'acontentar-se d'una coneixença superficial de les coses intel·lectuals i espirituals, o una completa indiferència.
- 5.e Treballadors ineficaços.
- 6.e Manca de respecte a les lleis de la natura i de l'home.

7.e Actitut materialista respecte de la vida, incapacitat per mesurar els valors relatius.

Les característiques de les noves escoles proven que el procediment pedagògic tendeix al desenrotlle natural més que al coercitiu; que bona cosa de l'esperit de reforma s'és originada fòra de la classe, i que la «explicació» oral, teòrica, es transforma ràpidament en pràctica. Vet-aquí aquestes característiques:

- I. Atendre a la salut física.
- II. Esperit de joc en el treball escolar — pensament creador.
- III. Formes d'Educació expressives — arts expressives (invenció, intuïtiva).
- IV. Resistència contra les excitacions desgastadores.
- V. Importància dels aspectes moral i social.
- VI. Més viva atenció a les necessitats i desenrotllament de l'Individu.

Els trets més encoratjadors pel mestre, están en la reconeixença del següent:

1. Les faltes tant com les virtuts de la vida americana.
2. El fet que mentre excel·lim sobre totes les altres nocions en el desenrotlle de la teoria, les experiències específiques sovint revelen feblesa en la pràctica acompanyada amb altres països.
3. Que àdhuc on els resultats immediats són més favorables, no sien permanents o vitals. Hem descobert que cal més saviesa per governar una República de l'Infantesa que per organitzar una monarquia.
4. La nostra terrible creixença d'escoles i agències educatives no serva proporció amb el desenrotlle de l'intuïció i la capacitat del còs d'obers que les han de menar endavant.
5. Constatem que un mestre de rara intuïció, que comprèn el desenrotllament per l'educació, no té preu en una democràcia. Sense la descoberta i l'entrenament d'aquests capítosts de la pedagogia, els més bells agraïments i els plans més ideals tenen ben poca valor.

Som en els dies de l'avantguardia. El Dr. Devine descriu la situació del futur educador ideal, dient: «La llibertat de la qual més curen els homes i dones d'esperit social, és la llibertat de servir a lo més gran, sense cap mesurament de recompensa, cap certesa de guanyar-s'hi la vida, cap immunitat personal àdhuc ni dels mals que ells voldrien exterminar d'entre els homes. — C. R.

INFORMACIÓ

CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI. — Han estat aquests cursos una nobilíssima iniciativa de la nostra Diputació; mai no s'havia donat un pas tan llarg i ferm cap a la sospirada renovació universitària. Calia fer una obra paral·lela, millor dit, complementària a la de l'enviu de pensionats a l'estranger: això és, la vinguda aquí de professors forasters, que hi portessin la bona nova de les darreres adquisicions i de les investigacions més recents dins cada disciplina. Ensems, aquesta necessitat d'especialització per grups, comporta un altre respecte: l'encarregar a tècnics distingits, si molt convé externs a les universitats oficials, bé l'aprofundiment, original i intensiu, de temes monogràfics, bé el treball de col·laboració entre el professor i els deixebles, iniciant a la nostra gent d'estudis en les tasques de seminari.

El programa d'aquests cursos comprenia tres series, corresponents a les tres branques: Filosofia, Psicologia i Pedagogia; Ciències físico-matemàtiques i Ciències biològiques.

La inauguració tingué lloc la diada de Sant Jordi.

En altre lloc d'aquest número es reproduïx el programa dels Cursos de la primera serie.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. — CARTELL DE PREMIS DE 1915. — La mateixa diada de Sant Jordi, festa nacional, es va fer públic també aquest cartell de premis a treballs monogràfics. Es una amorosa obra callada, que s'és vinguda elaborant llargament. No ha estat una empresa precisament planejada pels elements directors oficials de la cultura: particulars generosos han sortit a l'encontre del desig i del camí per aquells senyalat; sumats els esforços, l'obra ha pres el caràcter nacional que calia a la seva eficàcia, que va encara més enllà de la mera estimulació dels estudis monogràfics. Heus aquí, doncs, l'eloqüent cartell de 1915:

PREMI FRANCESC VIVES. — Ofert a *Treballs d'Investigació sobre llengua*,

Historia, Art, Literatura o Arqueologia de Catalunya, o bé sobre Ciències.

Es convoca per primera vegada aquest 23 d'abril, diada de Sant Jordi, i s'adjudicarà el mes d'abril de 1916.

L'import del premi serà de 5.000 pessetes. Si el premi no s'adjudica podran concedir-se dos accèssits de 1,000 pessetes.

Continuarà adjudicant-se quinquenalment, establint-se dos torns, l'un per treballs d'investigació sobre llengua, historia, art, literatura o arqueologia de Catalunya, i un altre per treballs d'investigació científica.

El premi que s'adjudicarà en 1916 correspon al primer torn. S'entendrà per Catalunya, als efectes d'aquest premi, tots els països d'Espanya i França que són de llengua catalana (Principat de Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló, etc.); i per historia de Catalunya també la dels països d'expansió catalana, durant els períodes subjectes a l'influència o dominació política de l'Estat català.

Les obres que aspirin al premi podran ésser inèdites o publicades, però hauran d'ésser sempre firmades per l'autor, no haver estat ja premiades o subvencionades i ser escrites en català. Les obres ja publicades podran ser presentades al concurs no solament pel seu autor, sinó també per qualsevol entitat, associació o corporació.

Farà l'adjudicació l'Institut a proposta d'una ponència de membres de la secció o seccions a què corresponguin les obres presentades, i dels adjunts especialistes que, segons sigui el caràcter d'aquestes, l'Institut cregui convenient designar.

L'Institut tindrà el dret de publicar les obres premiades durant els dos anys següents al de l'adjudicació i continuarà tenint aquest dret mentre l'autor no en faci la publicació. L'autor, al publicar el treball premiat, haurà d'entregar-ne quaranta exemplars a l'Institut.

En una sessió pública de l'Institut es farà entrega solemne a l'autor premiat d'una medalla d'or, amb el bust del fundador a una banda i l'escut de l'Institut a l'altra.

Les obres que aspirin a aquest premi hauran d'ésser entregades a la Secretaria de l'Institut abans de les vuit del vespre del 31 de desembre de 1915.

PREMI DURÁN I BAS. — Ofert a una *Obra jurídica o sociològica, de dret positiu o d'Investigació doctrinal o històrica.*

INFORMACIÓ

Es convoca per primera vegada aquest 23 d'abril, diada de Sant Jordi, i serà adjudicat el 23 d'abril de l'any 1920.

L'import del premi és de 5,000 pessetes. Continuarà adjudicant-se quinquenalment.

Les obres podran ser publicades o inèdites; sempre però, signades per l'autor. Hauràn de ser escrites en català i no haver estat subvencionades ni premiades en concurs anterior.

Les obres ja publicades podran ser presentades al concurs no solament pel seu autor, sinó per qualsevol entitat, associació o corporació.

Farà l'adjudicació l'Institut, a proposta d'una ponència dels seus membres, als quals s'adjuntaran els especialistes que l'Institut designi en vista de les obres presentades.

En sessió pública de l'Institut se farà entrega solemne a l'autor premiat d'una medalla amb el bust del fundador a una banda i l'escut de l'Institut a l'altra.

Les obres hauràn de ser presentades a la Secretaria de l'Institut d'Estudis Catalans abans de les vuit del vespre del dia 31 de desembre de 1919.

PREMI PRAT DE LA RIBA. — Ofert a un *Manual sobre alguna de les matèries que són objecte d'ensenyança a l'Escola Industrial de Barcelona.*

La convocatòria per aquest premi serà publicada dins el present any 1915.

Els detalls referents a aquest premi seràn fixats en la seva convocatòria.

PREMI ISIDRE BONSONS. — Ofert a *Obres sobre Cervantes, les seves creacions literàries o sobre qüestions d'antecedents i d'influències.*

Serà convocat per primera vegada el 23 d'abril de 1916, diada de Sant Jordi i centenari de la mort de Cervantes, i adjudicat el mes d'abril de 1921.

L'import del premi serà de 10,000 pessetes, comportant un accèssit de 2,000. Continuarà adjudicant-se quinquenalment.

Els altres detalls sobre aquest premi seràn fixats en la seva convocatòria.

PREMI D'HISTORIA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. — Ofert a un *Treball sobre Historia.*

El seu import és de 1,000 pessetes. Serà adjudicat anualment per la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, segons el dictamen d'una ponència composta dels seus President i Secretari i d'a-

quells dels seus membres que la Secció designi. El treball podrà ésser publicat per la Secció.

Es convoca per primera vegada aquest 23 d'abril, diada de Sant Jordi, i, excepcionalment, se deixarà transcórrer l'any 1916 sense adjudicació, augmentant-se l'import del premi fins a 2,000 pessetes i sent adjudicat el 23 d'abril de 1917.

Es ofert aquesta vegada a un *Manual d'Historia de Catalunya*.

El caràcter dels que es presentin haurà de fer-los propis a servir de llibre de consulta en els estudis universitaris. Hauràn d'ésser inèdits, escrits en català, i es presentaran signats per l'autor.

Les obres hauràn de ser presentades a la Secretaria de la Secció Històrico-Arqueològica abans de les vuit del vespre del dia 31 de desembre de 1916.

PREMI DE CIÈNCIES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. — Ofert a una *Monografia sobre tema científic*.

El seu import és de 1,000 pessetes. Serà adjudicat anualment per la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, segons el dictamen d'una ponència composta dels seus President i Secretari i d'aquells dels seus membres que la Secció designi. El treball serà publicat per la Secció.

Es convoca per primera vegada aquest 23 d'abril, diada de Sant Jordi, per adjudicar-se a igual data de l'any 1916.

Es ofert aquesta vegada a *Una monografia sobre problemes de Logística, de Lògica biològica o de Crítica de les ciències*.

Els treballs hauràn de ser inèdits, escrits en català, i es presentaran signats per l'autor.

Els treballs hauràn de ser entregats a la Secretaria de la Secció de Ciències abans de les vuit del vespre del 31 de gener de 1916.

PREMI DE FILOLOGIA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. — Ofert a una *Monografia Filològica*.

El seu import és de 1,000 pessetes. Serà adjudicat anualment per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, segons el dictamen de una ponència composta dels seus President i Secretari i d'aquells dels seus membres que la Secció designi. El treball serà publicat per la Secció.

Se convoca per primera vegada aquest 23 d'abril, diada de Sant Jordi, per adjudicar-se a igual data de l'any 1916.

Es ofert aquesta vegada a *Una monografia sobre un dialecte català*.

Els treballs hauràn de ser inèdits, escrits en català, i es presentaran signats per l'autor.

Les obres hauràn d'ésser presentades a la Secretaria de la Secció Filològica abans de les vuit del vespre del 31 de gener de 1916.

SETMANA MUNICIPAL. — A l'Escola de Funcionaris d'Administració Local, fundació novella de la Diputació de Barcelona, es va formant científicament, catalanament l'esperit dels nostres futurs municipis, organismes populars que són en definitiva els òrguens principals de govern a les nostres poblacions. Però tant o més urgent que el preparar funcionaris és esvair l'atmosfera d'indiferència que pesa damunt la vida municipal, portar discussió i cercar orientacions als problemes que ara bateguen amb més força. A aquesta necessitat obeeix la formació de les *Setmanes Municipals*, mixtes de cursets d'istiu i de Congrés municipal, en què cada any s'estudiïn els serveis més urgents i en què els problemes que vagin plantejant-se trobin un ambient propi a sa discussió i esclariment. La primera, d'aquest any, tingué lloc del 5 al 10 del prop-passat Juliol. Es encoratjador, que entre els serveis municipals de què es tractà en l'Assamblea municipalista, es donà lloc distingit al de l'ensenyança. El Sr. Puig i Cadafalch disertà sobre aquest tema. Vetaquí el resum de la seva conferència :

Sabuda és la situació dels municipis respecte a l'ensenyança, en la qual quasi bé no hi tenen res a fer. L'ensenyança és de l'Estat i s'ha volgut presentar com un aventatge, com un avenç, com la nacionalització de l'ensenyança adoptada per Estats progressius.

Aquest sistema pot anar bé a la França unificada, a l'Alemanya d'una sola llengua. Però ¿pot donar els mateixos resultats en un país d'una complexitat com el nostre? Es pot formular als congressistes la pregunta: ¿estàn contents de l'ensenyança tal com està constituïda avui?

Una contesta és el nombre gros d'analfabets que hi ha, i l'encara més gros d'«ignorants amb lletres»; és a dir, de persones que saben llegir i escriure, però que no entenen ni el que llegeixen ni el que escriuen.

La causa d'això és que l'ensenyança no és entesa. Un llibre de text, una gramàtica, explicada en castellà per un mestre, dóna per resultat que ni el llibre ni l'explicació són entesos pel deixeble, perquè el mestre no es cuida més que d'explicar àridament allò que ell pensa, sense apli-

car-ho a la realitat, sense fer-ho agradable i simpàtic al noi. Per això el noi es desinteressa de l'ensenyança i considera l'escola com un lloc de suplici.

La realitat de l'ensenyança, el fer-la agradable, no és cosa certament que es pugui fer del ministeri estant. Aquest problema se l'han de plantejar els que dirigeixen els municipis.

La primera ensenyança exigeix un coneixement minuciós del país on s'és. Un mestre, procedent d'un país on la única indústria és un molí, quin paper pot fer en una població d'intensa vida industrial? L'ensenyança no es pot organitzar en grans extensions en un país com el nostre: és el municipi qui la pot i deu organitzar millor; i heusaquí com l'Estat, en el nostre país, no pot ser l'àrbitre de l'ensenyança.

El conferenciant recorda haver visitat una escola d'un poblet d'Alemanya. ¿Quin era el material del mestre? Plànols de la localitat; plantes de la localitat; productes de la localitat; cultius de la localitat. ¿Quin és el material d'aquí? Cartells infectes, croms inics, la barbarie en forma de làmines de dibuix, un microscopi, donatiu d'un generós, que no pot servir perquè el mestre no el sab manejar.

El mestre explica les coses elementals en paraules rimbombants que el noi no entén. Es precis baixar del trípode i caminar a peu pla, és precis deixar el coturn i posar-se l'espardenya. No cal, però, esperar aquesta reforma progressiva de l'Estat: és cosa del municipi. Cal advertir que això és un problema d'independència del país: el país que s'estaciona, és víctima dels més civilitzats; aquí està com exemple el Marroc.

Es precisa l'escola complementaria amb ensenyança real, pràctica i comprensiva. ¿Material? El mestre té per material tot el país. La Diputació ha pensat en establir escoles agrícoles rurals. ¿Quin benefici produiria en comarques agrícoles l'ensenyança tècnica dels pagesos, molts d'ells rutinari? ¿Quin benefici fóra en una comarca agrícola un mestre que conegués agrícola?

La Mancomunitat estudia l'establiment de biblioteques per als pobles, però no amb un garbuix de llibres de tota mena que ningú no llegirà, sinó llibres adequats a cada localitat a fi que l'habitant hi vagi amb gust, no com va al casino a discutir i a barallar-se. A això hi poden contribuir els municipis.

Altre element d'ensenyança, també de l'incumbència dels municipis, és el Museu, com ja tenen algunes poblacions de Catalunya.

Aquest problema topa amb una dificultat: lo migrat dels pressupostos municipals. Però no cal desesperar ni creure que la situació no té remei. La primera ensenyança de Catalunya proporciona a l'Estat un benefici de 200.000 pessetes: per consegüent és precis que hi hagi una deguda proporció entre el que es paga i el servei que es presta.

Pocs municipis poden arribar a l'ideal de tenir un local bo per escol·les. La Mancomunitat està disposada a ajudar-los, però consti que no és qüestió d'emblanquinar sepulcres, sinó que és precis que la casa neta allotgi una cosa viva: ans que del bon local, és precis preocupar-se del bon mestre.

Acabà el conferenciant dient:

«No'm faig pas la il·lusió que tot el que aquí s'ha dit tingui una realització immediata, perquè aquestes transformacions no es fan en un dia, però sí que'm cab l'esperança que el temps demostrï que les paraules aquí dites no han estat infructuoses».

CAPELLS & TAQUES. — Foren dos cursets pràctics per senyoretes i senyores, annexes a la tan millorada Escola de Tall, de la Diputació de Barcelona. Duraren de mitant d'Abril fins a mitant de Juny.

Consistí el primer en trenta lliçons pràctiques i teòriques de confecció de Capells, a càrrec de D.ª Josepa Caballol. No perseguia aquest curset una finalitat simplement econòmica; fou un pas en la profusa tasca d'enrobustiment aciençat del gust, que porta cap a la personalització discreta i l'alliberament de les modes estranyes, massa sovint inaplicables, si no és a cop del sacrifici de la gracia o de la decència.

L'altre curset anà encaminat al «Coneixement dels teixits i materials de confecció i aplicacions químiques a la confecció del vestit». Se'n encarregà la professora D.ª Rosa Sensat. Donant a la dona coneixences de física i química, desapareix la rutina en el seguit de feines casolanes, que només són una aplicació d'aquells principis, i s'eixampla àdhuc la seva imaginació en recursos que sense un clar alligonament teòric, sense el record de certes pràctiques de laboratori, mai no se li acudirien.

CONCURS PER UN COMPENDI D'HISTORIA DE CATALUNYA. — L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, estimant d'una absoluta necessitat la publicació de Compendis

Graduats d'Història de Catalunya per ser adoptats a les Escoles de la nostra terra, obrí amb terme de 31 de Març passat un concurs pel Compendi del Primer grau. El Jurat, no considerant cap dels treballs presentats en les degudes condicions, aconsellà a l'Associació que convoqués altra vegada el concurs, però demanant un «Compendi d'Història de Catalunya per Ensenyança de segon grau, de la qual pot després fàcilment extreure's la del primer grau.

Recordarem les bases cabdals del primer concurs lleument modificades :

1.ª Els Compendis d'HISTÒRIA DE CATALUNYA que's presentin a Concurs, deuràn correspondre en extensió a la d'un llibret imprès de format d'uns 8 per 14 centímetres i d'unes dues centes planes aproximadament, d'estampació ben clara.

2.ª Deuràn ser redactats en llengua catalana i comprendre els fets històrics de la nostra terra des de sos primers temps fins acabada la Guerra dels Francesos, posant atenció especial en el període en què Catalunya era mestressa de les seves accions i en els fets culminants que més han influït en sos destins.

3.ª Si bé és d'esperar que en els Compendis que's presentin hi haurà un franc esperit d'amor a Catalunya, deu evitar-se, no obstant, que's basi sobre legendes que les investigacions històriques modernes ja han esvair o reduït documentalment a justes proporcions.

4.ª La forma d'exposició dels fets deu ser la narrativa, estant repartit el text en lliçons de llargada prudencial, contenint a la fi de cada lliçó un Qüestionari-Resum de la mateixa. Convé que l'istil i el llenguatge sien clars i apropiats a un Compendi Elemental de segon grau per a les Escoles. Es recomanable que examinin els concursants les obretes franceses d'ensenyança d'Història l'ús de les quals sia més corrent (1).

5.ª S'admetran els originals per al Concurs (que es recomana que sien fets amb lletra ben clara, i encara millor escrits a màquina) fins al dia 31 de Desembre de 1915, a les vuit del vespre, en les oficines d'aquesta Associació, Comte de l'Assalt, 4, 1.er, acompanyats d'un plec clos contint a dins el nom de l'autor i a fòra el lema del treball presentat.

(1) Havent examinat diversos Compendis d'Història de França, recomanem als concursants que's fixin en els d'Ambroise Rendu, A. Seignette, Ernest Lavisse, E. Seignond, i, d'una manera especial, en la *Petite Histoire de France*, de M. H. Pigeonneau, editada per Eugène Belin, de París.

INFORMACIÓ

6.ª Es concedirà un PREMI ÚNIC DE CINC CENTES PESSETES a l'autor del Compendi escollit pel Jurat.

7.ª L'obra literaria passarà a ser propietat exclusiva de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, la qual podrà publicar-la lliurement en la forma i oportunitat que cregui més convenients, però sense ometre el nom de l'autor ni poder fer en el text altres modificacions que les indicades pel mateix Jurat del Concurs al sotscriure el veredict.

8.ª Formaran el Jurat qualificador dels treballs presentats a Concurs :

Antoni Rubió i Lluch, *President*.—Josep M.ª Roca, de l'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA, *Viç-President*.—Daniel Girona, de l'UNIO CATALANISTA.—Francesc Puig i Alfonso de la LLIGA REGIONALISTA.—Jaume Massó i Torrents, de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.—Ernest Moliné i Brasés, de l'ATENEU BARCELONÉS.—Joaquim Miret i Sans, de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.—Josep Franquesa i Gomis, Mestre en Gai Saber.—Ferràn Valls i Taberner, dels ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS.—Llorenç Jou i Olió, Mestre Públic de Barcelona.—Francesc Flos i Calcat, Mestre d'Ensenyança Catalana, *Secretari*.

CURSOS BREUS ESPECIALITZATS D'AGRICULTURA PRÁCTICA.— A la darrera Assamblea de la Mancomunitat de Catalunya fou presentat pel Consell permanent un report que podem resumir així :

La ciència agronòmica progressa de dia en dia, ciència pràctica i d'aplicació general, que cal que sigui difundida entre la gran massa agrícola perquè doni fruits. L'ensenyança agrícola a Catalunya a càrrec de l'Estat, és deficient. Amb l'Escola d'Agricultura que la Diputació de Barcelona té establerta, es forma, cert, l'element directiu de l'Agricultura Catalana; però la seva centralització impedeix que es pugui acudir com caldria als múltiples problemes que a cada moment es plantegen, o a les noves aplicacions locals de coneixements adquirits en els laboratoris o en els camps d'experimentació. Cal doncs una obra intensa i escampada de vulgarització agrícola, feta directament als que l'han de practicar. La Mancomunitat de Catalunya ha organitzat doncs uns Cursos breus i especialitzats per a parcers i petits propietaris, a base de l'element docent i del material científic de l'Escola Superior d'Agricultura. Tot Ajuntament, Societat o Sindicat Agrícola podrà sol·licitar un curs i indicar la ensenyança a donar. La matrícula és gratuïta i limitada.

El primer d'aquests cursos fou donat a Sant Sadurní de Noya, del 21 al 30 de Maig. El segon, a Igualada, del 18 al 27 d'Abril. El tercer a Rubí i el quart a Manresa, els dies 5 a 14 i 15 a 24 d'Agost respectivament. El cinquè a Martorell, del 26 d'Agost al 5 de Setembre. Les ensenyances foren donades pels professors don Cristòfol Mestre, Enginyer director de l'Estació Enològica de Vilafranca, don Josep M. Valls, Enginyer Agrònom i don Jaume Raventós, Enginyer Industrial i Director del Laboratori de l'Institut Agrícola de Sant Isidre.

Els punts principals que s'han tractat—comuns a tots cinc cursos—són: Economia de la vinya. Estudi del cep. Adobs. Conreu. Podes. Malalties del cep. Estudi del raïm, del most i del vi. Fabricació de vins per moderns procediments. Gas sulfurós. Llevadures. Malalties del vi. Associacions vitícoles. Pràctiques de la determinació d'alcohol, acidesa fixa, acidesa volàtil, gas sulfurós, regoneixement de sofres, sulfats i adobs químics, anàlisi de mostos i examen microscòpic.

Cada classe tingué: Una hora de Conferència, Lliçó teòrica, projeccions; mitja hora de conversa sobre els punts tractats i una hora i mitja de pràctiques.

ELS QVADERNS D'ESTVDI. — Comencen en aquest número la publicació de l'interessantíssima obra de Karl Vossler, renovador a Alemanya dels estudis de Filologia: *Positivisme i idealisme en la ciencia del llenguatge*. També comença la publicació de l'estudi sintètic de L. Brunschvicg sobre la filosofia de Poincaré, extret de la *Revue de Métaphysique et de Morale* de París, en el número especial dedicat a la mort del gran matemàtic. L'article de la Srta. Anna Maccheroni, professora a l'Escola Montessori de la Diputació de Barcelona, constitueix un resum de la comunicació presentada per l'autora al recent *Congrés litúrgic de Montserrat*. L'article *El mocadoret al coll* del poeta català Josep Carner (*Bellafla*) és reproduït de *La Veu de Catalunya*. A més de sa gràcia literària conté una excel·lent lliçó educativa i higiènica que el farà especialment interessant als lectors de la nostra publicació.